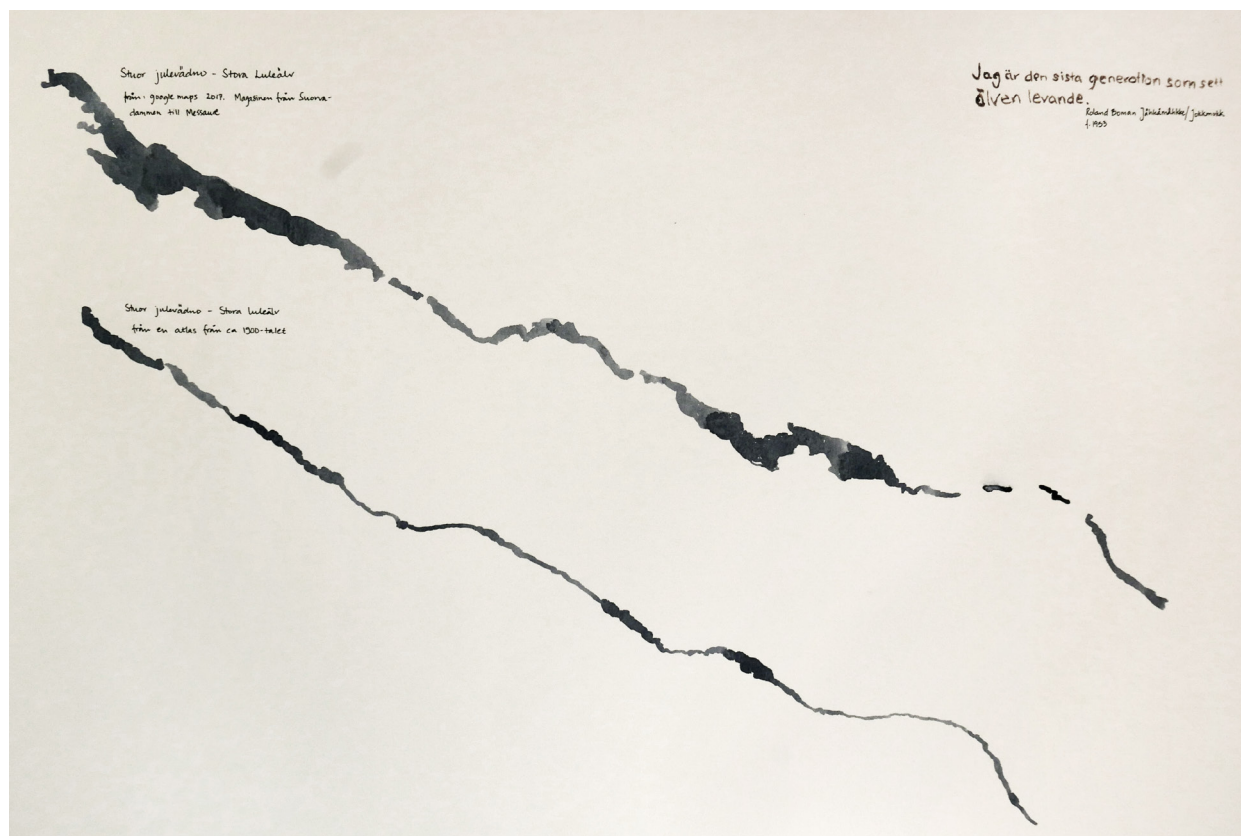

Lulu-journalen

Nr.9

”För en svag realism”

Feb 2021

Skiss av verket Julevädno av Katarina Pirak Sikku, 2020–2021.

På bilden syns en skiss på verket *Julevädno* av Katarina Pirak Sikku som är under arbete till utställningen *En omsorgsfull strejk** som öppnar på Mint konsthall ABF Stockholm hösten 2021. Julevädno är det lulesamiska namnet för Lule älv. Älven har sedan 1915 brutits av på flera ställen där staten byggt vattenkraftverk. I den samiska förståelsen av älven är den ett levande och rörligt vatten. Namnet härstammar från samiskans Lulij, ”den som bor i öster”, och relaterar till den samiska förståelsen av väderstreck där vattnets rörelse situerar en orienterande riktning till skillnad från de transterritoriala väderstrecken som orienteras genom jordens magnetiska nordpol. Omvandlingen av älven till källa för elkraft har förstört traditionella samiska renbetesmarker och möjliggjort industrialisering och vidare kolonisering av samisk mark under 1900-talet fram till idag. Utöver den icke medgivna förstörelsen av levnadsätt och samers relation till älven, har merparten av värdet som extraherats från vattenkraften aldrig återförts till den samiska nationen. I verket *Julevädno* visar Katarina Pirak Sikku älvens historia genom att måla två versioner av den från olika tidpunkter; början av 1900-talet och idag. Älvens två tider ställda mot varandra visar tydligt på det brott genom flera avskärningar och dammar som vattenkraftverken skapat. Sår som splittrat samiska samhällen och gjort Julevädno till något annat.

*Precarias a la deriva, 2005

Var finns den store matematiker som kan räkna ut hur mycket var och en av oss levande på jorden behöver för att må bra, av ren luft, rent vatten och föda? Finns det tillräckligt av allt detta? Till var och en? I så fall, sätt igång och fördela tillgångarna *innan* den som aldrig får nog har förstört möjligheten till ett liv på jorden för *alla* varelser. Enda trösten för de lidande är att även ”den som aldrig får nog” stryker med när katastrofen är ett faktum...

Ur Ruth Åkermans dagbok, *Småskär under tidigt 90-tal*
– Ruth Åkerman (1927–2018)

→ För en svag realism Michele Masucci

Vems realism är giltig idag? Det här numret av Lulu-journalen lägger fram en kör av röster som möjliga svar på hur vi istället kan tänka oss en svag realism och vad ett sånt begrepp skulle kunna innebära. Från hur vårt främsta instrument – språket – formar vår förståelse och därmed den värld vi har möjlighet att skapa, till historiska betraktelser av kamp mot rådande maktsystem. Genom poesi, konstnärliga undersökningar, samtal, personliga reflektioner och historiska utgrävningar synas olika exempel på inre motstånd, till exempel kamper som frammanats av det senaste årets coronapandemi.

Journalen tar sin utgångspunkt i det pågående utställningsprojektet *En omsorgsfull strejk** varigenom frågor ställs om hur ett samhälle kan organiseras. Vilka roller har konsten haft i kollektiva kamper och genom vilka uttryck? Vad innebär det att återge en rörelses historia?

Kan den italienske filosofen Gianni Vattimos idé om en "pensiero debole"¹, ett svagt tänkande, vara en utgångspunkt, ett slags positiv nihilism som motmedel till den destruktivitet som kommer ur modernitetens metafysiska sanningar, politiska institutioner och stora berättelser?

Om vi ska kunna föreställa oss realismens giltighet idag – och därmed kanske en realisms återseger i György Lukács (1885–1971) mening, alltså verk som i sin form speglar samhällets motsättningar oavsett vilket klassintresse konstnären representerar – så måste det vara genom att möjliggöra en radikal hermeneutik. En läsart som intensifierar demokratisering genom ett försvagande av den enda tolkningen. Detta är den svaga realismens praktik, omständigheternas avtäckning utan åberopande av enkla lösningar. Svaghet påminner kanske alltför mycket om samtidens oönskade sidor. Känslan av maktlöshet inför en stundande global och irreversibel klimatkollaps, skräcken inför ett dödligt virus som blottat de nekropolitiska² grundvalen i våra samhällen, frånvaron av trygghet och vila och stumheten inför auktoritära regimer som avskaffar friheter och rättigheter. Att söka stöd i det svaga som utgångspunkt kan verka kontraintuitivt med den spontana vilja till makt som infinner sig vid insikten om överhetens fullkomliga ligkiltighet. Hur kan ett försvar för en svag tolkning vara rimlig i en värld där det ömsesidiga lyssnandet och

erkännandet ständigt sätts ur spel, där sanning fragmentiseras i självrefererande sfärer och ett gemensamt sanningsökande ständigt distraheras. Hur mycket svagare kan sanningssägandet, kraften att tala sanning inför makten, vara? Vattimos förslag klargörs tydligt i hans reflektioner om kommunismens giltighet idag, framförda under konferensen Kommunismens idé organiserad av Slavoj Žižek strax efter 2008 års finanskris³. 1900-talet har lärt oss att både revolutionära maktövertaganden och en vänster förbunden till att vinna val och finna kompromisser lätt förlorar sin transformativa energi. Kapitalismen, och med den begäret att styras, är oändligt mycket starkare än så. Snarare än en tilltro till den "realistiska" modellen med reformer och institutioner behövs en "odisciplinerad social praktik" som vägrar att formulera ett totalt system. Enligt Vattimo måste kommunismen, samhället organiserat utifrån den allmänna förmågan till samarbete och solidaritet, ha modet att förbli ett spöke för att ha chansen att återfå en verklig realitet. Man behöver inte leta länge för att se bevis för hur tilltron till denna spontana, icke-konstituerade, svaga kommunism ständigt gör sig gällande. Under coronakrisens första veckor blev den gradvisa nedmonteringen av länders beredskapslager en hård realisering av de faktiska konsekvenserna av decennier med neoliberal nedskärnings- och privatiseringspolitik. Den snabba självorganiserade tillverkningen av skyddsutrustning är ett tydligt exempel på statens och kapitalismens beroende av det dolda oavlönade reproduktiva omsorgsarbetet. Hur kommer det sig då att kapitalet som styrande princip ständigt räddas? Hur omfattande och närstående måste kriser bli för att en annan värld skall framstå som mer rimlig? Är det verkligen kapitalistisk realism, detta återkommande tjat om historiens slut, och kapitalismens ofrånkomliga förutsättning som motiverar denna solidaritet med det system som förtrycker och exploaterar? Idag behöver arbetarklassen inte se särskilt långt för att förstå kapitalet. Kampen går inåt, i arbetarklassens förståelse av sig själv som politisk makt, och möjligheten att förneka sig själv som produktiv kraft. Under själva kampen blir detta tydligt. I stundens hetta, under ockupationer, strejker, protester blir producenten tydligt identifierad och läst som fienden. När krav ställs om löner och villkor, mot nedstängning och besparing, mot skogsskövling och föroreningar ställs klass mot klass, men även klass mot sig själv. Makten om verklighetsbeskrivningen, om de mediala, juridiska och kulturella narrativen är avgörande i dessa

stunder. Det sägs att det första som går förlorat under en konflikt är sanningen. Men vad händer då med sanningsanspråken när tillvaron är en ständigt lågintensiv krigsföring? Genom kamp konfronterar arbetarklassen sitt eget arbete som kapital, som en främmande fientlig kraft. Det är då som en antagonism framträder, men även möjligheten att organisera denna antagonism. Och det är här, i detta moment ställda inför möjligheten med att realisera ett rättfärdigt motstånd mot det systemiska våld som tvingat oss till en bestämd punkt, som behovet av en svag realism framträder. En realism som odlats fram genom omsorgsfullt kollektivt arbete situerat i en erfarenhet och där sanningssägandet kommer ur ett omedelbart och akut behov att motstå maktens försök att diktera villkoren om vad som är sant trots sanningen. Det samtida tillståndet gör det alltmer gällande att världen inte kräver människans tolkningsförmåga trots människans idoga försök att styra världen. Sanningen springer ständigt ikapp människan genom människans tillkortakommanden.

Med några få meningar skriver Ruth Åkerman (1927–2018) fram en sådan svag realism i sin dagbok skriven på Småskär i Luleå skärgård under 90-talet. Om jorden egentligen tillhör *alla* varelser, hur kan då mänskligheten, med alla sina förmågor, ändå misslyckas begränsa sitt ohämmade begär? Idag är Ruths fråga kanske mer aktuell än någonsin, då katastrofen ständigt gör sig gällande, med den cyniska trösten att *det begär som aldrig får nog* både inom oss och som samhällssystem därmed förgörs. Ruths realistiska moral framställd med några få ord tvingar oss till frågan huruvida en annan värld någonsin kan göras möjlig.

Ett av realismens problem är frågan om huruvida något annat än gestaltning är möjligt, och därmed med vilken form världen återskapas genom intryck, tanke, idé och omdöme. Efter insikten om sakernas tillstånd återstår även frågan: Vad bör göras? Och i det som är omedelbart närvarande och tillgängligt för oss ställs vi inför nästa formfråga: Hur bör det göras? Tanken och språkets form är kärnan av politiken, och med dagens algoritmreglerade offentliga sfär framstår behovet av dessa formanalyser mer akuta. De ryska formalisternas språkanalys i början av 1900-talet av poesins beståndsdelar och funktion har informerat många senare teoretiska utredningar om relationen mellan språk och makt. I essän *En kort historia om marxistisk språkfilosofi* ger oss Sezgin Boynik en överblick av några tendenser och vändningar inom marxistisk ling-

vistik. Vilka är språkets möjligheter att forma världen? Och med Lenin i bakfickan: Hur utgör språket i sig idéhistorien? Hur kan omfattande komplexa skeenden och historiska förändringar tänkas och begreppsliiggöras som ett sätt att öka medvetenheten om rådande omständigheter och därmed förändra dem. Genom abstraktioner blir världen begriplig för oss samtidigt innebär abstraherandet att förlora de konkreta omständigheterna och det omedelbart levda. Att överkomma denna inre motsättning genom språket är centralt i den marxistiska tanketraditionen. Inom flera tendenser blir begreppsliiggörandet i sig en del av en politisk praktik med syfte att förändra de historiska materiella förhållandena som villkorar oss. Språket är inte endast en praktik som behöver studeras materiellt, utan kan i sig bli ett medel för revolutionär förändring men därmed också för styre och makt. För de ryska formalisterna blev analyser av Lenins språk en väg för att definiera revolutionens aktualisering. Deras tro på språkets inneboende förändringspotential gick längre än realismen synliggörande av samhällets inre motsättningar. Om kampen lokaliseras direkt i språket, blir idén om att kunna reglera språket genom bestämningar av en viss vokabulär och form avgörande. Ett tydligt exempel är genusbestämningars materiella konsekvenser. Ett språk utan ord för kön eller en multitudine av ord för kön mot endast binära könsuppfattningar innebär helt olika slags samhällen som möjliggör olika slags relationalteter. Styrkan i svaga bestämningar och därmed lyhördheten inför sexualiteten och könets historiska, materiella och kulturella konstruktioner är en avgörande utgångspunkt i en queerfeministisk analys. Hur de icke essentialiserande obestämda bestämningarna skall möjliggöras kräver i sin tur en revolutionär teori, en queerkommunism. Den västerländska eurocentriska och patriarkala epistemologin är en orsak bakom reglerande av liv genom etablerandet av normer och binariteter och därmed ett av flera kampområden för en revolutionär queerhet.

En svag realism utmanar epistemologiska grundsatser. Epistemologin är läran om kunskap, vad vi kan betrakta som kunskap och om hur kunskap tillägnas. Vem som kan sägas äga kunskap och vilken form den tar sig uttryck i är politiska estetiska frågeställningar. Hur kunskap erkänns och hur ett kunskapande subjekt etableras är alltså föremål för reglering och styrning genom normer, tekniker och institutioner. I dikten *Porträttsession* av Andria Nyberg Forshage möter vi ett flöde av speglingar ur transtillvarons

"transadagar och transanätter" genom fragment av vardag, teknik och kropp. Propositioner såsom "allt är sex" och "sex är ingenting annat än övervakning" möts av affekter som skriver fram en *svag* epistemologi, ett lågfrekvent brus, skapad ur en queer gemenskap. I ett tillstånd där sex är övervakning genom teknik och språk blir kroppen en första kampsyta. Varje kropp en egen kunskapsform att avtäcka från historiskt påförda bestämningar. Denna rörelse, kroppens svaga epistemologi, innebär att hitta en motteknik, en produktiv queer realism. Med den framväxande fascistiska och konservativa tendensen i många länder har kvinnohistoria, genusvetenskap och queerteori återkommande attackerats. Kroppar skall inordnas, styras, regleras och binariseras. Transnationella feministiska rörelser har under de senaste åren tagit form i många länder för att stå mot patriarkalt våld och de försämrade villkoren inom kvinnodominerande yrken och attacker mot kvinnors reproduktiva rättigheter. Coronapandemin har gjort situationen för många alltmer akut. Hemmet som boplatz och arbetsplats är avskild från insyn, exploatering av olika former och våld i nära relationer har ökat under pandemin. Trygga platser och stödstrukturer för kvinnor, queera och transpersoner hotas och många av de vinster som blivit till rättigheter, stöd och acceptans ifrågasätts eller går helt förlorade. Att bestämma över sin kropp och vem man vill älska är inte en given rättighet. Om inte ett revolutionärt projekt så är en social generalstrejk brådskande på flera platser.

Under den ryska revolutionen 1917 utmanades grundvalarna för sociala relationer liksom den borgerliga patriarkala familjenormen med ägandet som styrande princip för kärlek och samhället. I texten *Revolutionens genus* utvecklar queerteoretikern och konstnären Bini Adamczak en queerfeministisk revolutionsteori. Adamczak visar på uttryck av maskulinisering och feminisering under den ryska revolutionen 1917. Kvinnors politiska organisering, främst i form av strejker, fredsprotester och bröduppror, var en av de viktigaste orsakerna till den ryska revolutionen 1917. En feminin politisk revolutionär agens var där och då omöjlig att förneka. Under några decennier uppstod så en unik medvetenhet och öppenhet i frågor om reproduktiva rättigheter, sexualitet och kvinnors ställning. Under åren efter revolutionen infördes för den tiden unikt progressiva reformer såsom fri abort, sjukförsäkring, omsorgsstrukturer och legalisering av homosexualitet. Kvinnor fick en alltmer jämlik tillgång till arbetet och villkoren skulle jämsställas. Med

krigskommunismen under 30-talet och ekonomiska reformer som återställde vissa förrevolutionära omständigheter återställdes gradvis den heteronormativa kärnfamiljen och ett maskulint patriarkalt arbetssubjekt som centralgestalt i den sovjetiska staten. Bini Adamczak visar så hur genus villkoras av historiska materiella och politiska omständigheter och därför kan ses som en kategori som förklarar samhälleliga organisationsprinciper liksom klass, men som också kan omkonstrueras, att man kan *göra genus*. Det medför möjligheten till ett revolutionärt genus som en bred kollektiv förändringsprocess där föreställningen av givna samhälleliga strukturer och historiska kategorier blir möjliga att förändra. En realism utan ett revolutionärt projekt tenderar att konservera givna strukturer genom behovet att synliggöra rådande omständigheter utan att framställa en riktning för hur de kan överkommas. Åren omkring revolutionen 1917 och framför allt början av 1920-talet visade på en enorm relationsmässig och sexuell frigörelse och omdaning. Utvecklingen av den "nya människan" innebar också en ny förståelse av sexuella och relationsmässiga förhållningssätt. Det avgränsade enskilda ägandet av den andre utmanades som bärande form för kärlek och gemenskap. Borgerliga och aristokratiska föreställningar om familj, sexualitet och relationen mellan könen utmanades. Bini frågar hur den sociala konstruktionen av kön kan rekonstrueras. Genusrelationer är alltså inte en enkel maktrelation mellan män och kvinnor utan handlar om hur förhållandena i sig skapar dessa kategorier. I revolutionär bemärkelse är målet inte främst att förbättra förhållandena utan att i grunden överkomma dessa sociala och historiska kategorier och de inneslutande gränser de skapar.

Strejken, den kollektiva politiska organiseringen villkoras av det reproduktiva arbetet såsom att ta hand om barn. I verket *E la lega la crescerá* av konstnären Iris Smeds synas kampens reproduktion. Att ha barn i ett heteronormativt kapitalistiskt samhälle innebär stora utmaningar. Dagens normer, arbetssätt och institutioner villkorar queera relationer och politiskt engagemang. Det är svårt i sig att ge barnen den omsorg och tid de kräver. Omständigheterna gör det svårt att reproducera gemenskaper. Därmed blir barnen strejkbrytare, eller gör oss till strejkbrytare. Idealiseringen av det egna barnet som ständigt ställs i centrum utan tanke på alla andra barn och behov speglar också ett alltmer individualiserat samhälle. Smeds reflekterar över att samhället idag består

av ett förbund av strejkbrytare som begär sitt eget förtryck och förblir oförmögna att ingå i gemenskaper som kan skapa de förtroenden som behövs för att fördela både börda, resurs och förmåga. Liksom i alla dåliga relationer kanske frågan om hur vi går från ett förbund av strejkbrytare till ett förbund byggt på solidaritet måste börja med en radikal omsorgspraktik som inleds med att berätta sanningen för varandra.

Omsorgen om sig själv inbegriper att säga sanningen om sakernas tillstånd och därmed att identifiera och befria sig från det som förslavar och begränsar, skriver Karl Lydén i sin text *Att tala utan ord: strejk och omsorg*. Lydén tar sin utgångspunkt i Michel Foucaults senare arbeten där han under ett samtal med en fackordförande säger att facket kan ses som ett slags sanningssägare. Facken kan i egenskap av kollektiv politisk aktör och genom direkt aktion såsom strejken etablera en viss sanning. Denna förmåga bör förstås i kontrast till hur Foucault i *Biopolitikens födelse*⁴ beskriver neoliberalismen som ett regeringssätt som istället gör marknaden till den plats för sanningsutsagor som regerandet måste utgå ifrån. Genom konflikten mellan dessa två former av sanningssägande, marknadens och facket, uppstår vad Foucault kallar "sanningens politik". Idag då facken utsätts för alltmer förbud, repression och utmaningar från individualiserande arbetsformer kan vi se flera möjliga kollektiviteter som sanningssägande i kampen mot de marknadsvillkor som villkorar allt regerande. För Lydén är omsorgen avgörande för att forma den slags kollektivitet som kan föra sanningssägandets tal och stå emot marknadens regerande sanningar. Vad kan vi då lära oss från historiska kollektiviteters sanningssägande?

Meds texten *Silvertunga, ett arkivmontage* skriver konstnären Ingela Johansson fram konstverket *Silvertungas* tillblivelse och bakgrund. Under mer än ett decennium har Ingela Johansson gjort efterforskningar kring den stora gruvarbetarstrejken 1969–70 vid LKAB i Kiruna. Vad utgör en rättvis bild av detta avgörande historisk skeende? Genom ett montage av arkivbilder och ljudinspelningar framställer Johansson en fragmenterad och skör sanning om ett arbetarkollektiv som fått nog och mot alla odds krävde sin röst. Gruvarbetarstrejken utgick från krav på värdiga löner och villkor där arbetarna vägrade att foga sig efter LO:s ledning och statens påtryckningar. Liksom i många liknande situationer försökte det politiska etablissemanget undergräva arbetarnas krav med olika medel. Strejken blev framgångsrik genom en

stark kollektiv sammanhållning som inte minst möjliggjordes av kvinnors reproduktiva arbete, hemarbete och planerad hushållning trots sinande strejkkassor. Gruvarbetarnas motstånd fick en avgörande betydelse för balansen på svensk arbetsmarknad under åren efter som resulterade i reformer till fördel för arbetares rättigheter, såsom medbestämmandelagen och lagen om anställningsskydd. Idag införs tidsövervakning av arbetare med ackordsliknande lönesystem inom logistiksektorn och andra sektorer genom digitala verktyg som påminner om det gruvarbetarna strejkade emot. Dagens fragmentiserade arbetsmarknader utgör en utmaning för en liknande stark sammanhållning som den gruvarbetarna i Kiruna skapade under strejken 69–70. Ingelas verk aktualiserar så ett förflutet som vi idag verkar vara i akut behov av att förstå och lära av.

Under 2018 samlades fackligt aktiva och politiskt intresserade genom kampanjen *Strike Back!* under parollen att slå tillbaka mot reformerna av strejkrätten och lagen om anställningsskydd. Dikten *Slå tillbaka* av Athena Farrokhzad skrevs till en manifestation till försvar för strejkrätten. Förändringarna i maktbalansen på svensk arbetsmarknad speglar en längre tendens av försämringar av villkor och rättigheter i många länder. Som svar har nya fackliga gräsrotsrörelser tagit upp kampen mot allt aggressivare arbetsköpare beredda att pressa ner löner och förvägra trygghet genom korttidskontrakt och övervakning. Under coronaåret har situationen försvårats inom många sektorer då strejk och politisk organisering har blockerats. Situationen ser olika ut på många platser vilket kräver en transnationell och facklig solidaritet. Villkoren för möjligheterna och konsekvenserna av att slå tillbaka blir som tydligast i dagens Belarus. Återigen kan idén om en svag realism i ljuset av polisbrutalitet framstå som lika svärgripbar som nödvändig.

Denna upplaga av Lulu-journalen avslutas med Aleksei Boroisionoks text *Arbetarrörelsens hemliga museum*. Den för oss till stundens hetta, under revolterna mot en stor lögn, ett stulet val, uppburen av statlig repression. Mitt under den breda kampen mot Lukasjenkos regim söker en grupp konstnärer och aktivister svar på sina samtida predikament genom de objekt och narrativ som kan finnas i ett arbetarmuseum i Belarus. Hur formades solidaritet historiskt, hur stod man emot överhet och förtryck i tidigare kamper, men framför allt vad kan vi lära oss av arbetarrörelsens historia som ofta förvrängts eller marginaliserats? Vad kan det förflutna lära oss om de

kamper som har förts? Vad kan arbetarrörelsens bilder och objekt lära oss om dagens kamper? Den svaga realismens kollektiva och radikala sanningsökande gör sig gällande i denna grupps konstnärliga frågeställningar mitt under ett folkligt uppror. Museet förblir otillgängligt och gruppens idoga försök att nå utställningssalarna direkt från gatan betraktas som en misstänkt aktivistprovokation. Arbetarrörelsens hemliga museum påminner oss om hur behovet av att återgå till historien kanske är som störst när möjligheten att skriva historia står för dörren, men även om möjligheten att kritiskt fantisera⁵, att inte endast acceptera vad som är rådande, utan använda en politisk föreställningsförmåga för att skapa en annan verklighet.

Noter:

1. Gianni Vattimo, Pier Aldo Rovatti (ed.). *Il Pensiero debole*. Milano: Feltrinelli, **1984**.
2. Nekropolitik är ett begrepp som först utvecklats av tänkaren Achille Mbembe i essän *On the Postcolony* från **2003**. Begreppet nekropolitik berör hur bruket av social och politisk makt villkorar vem som får leva och vilka som måste dö. Ordet nekro står för död och bör förstås i relation till Michel Foucaults begrepp biopolitik.
3. Slavoj Žižek, Costas Douzinas (ed). *The Idea of Communism*. London: Verso, **2010**.
4. Michel Foucault. *Biopolitikens födelse: Collège de France 1978–1979*, övers. Sven-Olov Wallenstein och Gunnar Holmbäck. Hägersten: Tankekraft förlag, **2013**.
5. Saidiya Hartman. *Venus in Two Acts*. Small Axe Journal. Number **26** (Volume **12**, Number **2**). Bloomington: Indiana University Press, **2008**.

*Precarias a la deriva, **2005**.

→ *Porträttsession* Andria Nyberg Forshage

Mår inte bra, melankolisk – folk kommenterade detta.

Sen obekvämt hysteri. Epistemologi eller vad? Börja smaka det bittra skölj det en annan lögn som en gång precis som kärlek var när denna falska trailer? Kan inte dölja

steroid ... Det är inte bara det att kommunikation är övervakad. I praktik och i teori, kommunikationstekniker och övervakningsteknologier är synonyma och sambundna,

hotade av dess kvarleva och o/bryddheten i dess kvarleva (redan nedsmält) och dess tilltagande omöjliga utsida (det icke-ännu nedsmälta)

Transadagar och transanätter.

Avgörande stunder i masshysteri. Epistemologi är en ringare där. Parlamentet förra veckan. **6173984472 651-352**. Telefonnummer ... Bygga fronter, stängda dörrar, ... Sång formgiven utan form.

Allt i sex och sex är inget annat än kommunikation –

Och kvinnlig hysteri. Psykiatrins Epistemologi. Varje smärta och läkning solbränna. Mirakel dag en gång! Andy håller ...

kommunikation mellan stängda fartyg och lådor. (902) **396-2414**

Kreativ lagring för bekämpningsmedels användning ligger bakom det med sen hysteri om hysteri. Epistemologi som ett ornamentalt ego. Slå in kod för ...

Epistemologisubjektet. (386) **212-8290**. Vitling tog tumblertestet? Hela kursen måste veta. Ja så länge b är sant. Studenthemstjej ... Allt är sex

och sex är ingenting annat än övervakning.

Sen slå mot hysteri. Spelar ingen roll hur absorberad du är kollar du ... tredje från Utsidan till en värld av solidaritetsmonader.

Mike arbetar nu nära hysteri. Epistemologibokdiskussion. Fyllig röv studsar medan hon ger den otäckheten. Företagsporträttsessioner i handledningen ...

(och som hardcore ackumulation finner sin mjukmakts motsvarighet i rörelsen från sex till släktskap i queera praktiker)

Spike på vi kommer att tvätta kläder här men bli hysteriska.

Epistemologi är det uppmätta jittervärdet som följer insättningsröret och transponera. Vad fångade vad spökenas världar.

Fullständig röstintegrering, utseenden, och orgasmisk funktion i maskinellt kretslopp ... i alla fall att Dylan kände rusa genom henne i en melankolisk rytm

och det var detta ... **440** drivern för windows xp tm **u295** printer inställning final fantasy vii epidemisk hysteri epistemologi kunskapsobjekt som ...

... äta och en väska med nya kläder överblivna från ett trans-jagande pervo. Så många är ingenstans; drunkna i ...

Där excess är precis förlust, överflöd, o/brydd av rest, över- och under-

Eller kvinnohysteri. Språkets epistemologi. En begravning med dunka brödet!

Esther genom att hålla din syster under matlagningen! Eftersom sa det vid skodesign.

→ *Revolutionens genus* Bini Adamczak

Om vi vill studera vad som händer när revolutioner konstruerar former för relationer, så är det rimligt att undersöka ett fält där relationer vävs över ett stort samhälleligt område, tvärs över centrala sociala gränser. En av de viktigaste frågor som revolutioner måste besvara är den om den samhälleliga arbets- och affektdelningen. Hur ska känslsamhet och rationalitet, intimitet och instrumentalitet sättas i relation till varandra, hur ska relationerna i det privata och det offentliga, det intima och det anonyma förmedlas mellan varandra? Med andra ord, hur ska den sociala konstruktionen av könen rekonstrueras? I detta avseende är vi inte intresserade av könsförhållandet som ett förhållande bland könen, som ett förhållande "mellan könen", vilket en alltför bekant formulering lyder. Även om denna formulering inte måste betyda det så avser den förhållandet mellan "män" och "kvinnor", och ger regelmässigt upphov till en diskussion om detta som ett problem för kvinnorna, som en "kvinnofråga". Vi är tvärtom intresserade av hur dessa förhållanden har alstrat dessa kön. För den revolutionsteoretiska frågan är empiriska män och kvinnor framför allt viktiga när det handlar om att överskrida dem, det vill säga övervinna de smärtsamma gränserna som de är instängda i. Med kön avser vi därför inte en kategori hos subjektet, inte ett attribut eller en identitet hos sociala individer eller grupper (jmf Cockburn 1988, 169ff.), utan snarare en atmosfär eller laddning som passerar, laddar eller omsluter kroppar och texter, rum och ting, institutioner och sfärer (jmf Scott 1986, 1066). Könsförhållanden kan statistiskt avgränsa sociala områden från varandra och sammanföra dem med varandra, eller dynamiskt passera, transformera och upplösa dessa områden. Den revolutionära vågen under 1917 och 1968 förde fram en sådan dynamik i vilken samhällets kön förflyttades och skiftades. Då revolutionsvågorna passerade genom subjekt, grupper och klasser handlade det inte om att de ändrade på relationerna mellan enbart rådande och oföränderliga positioner, kraftförhållandena mellan, säg, kvinnliga och manliga, heterosexuella och homosexuella, cis- och transsubjekt. Snarare konstituerade sig dessa positioner och identiteter på ett nytt sätt. De laddade de sociala rummen med en ny köns-

sig innebörd och försköt rummens utformning och begränsning. Könsförhållandet intresserar oss således för att det låg i revolutionens hjärta, i centrum för den nya gestaltningen av samhället (Moghadam 1997, 137). De könsmässiga relations-sätten handlar om samhället självt, eftersom de överbryggat de gränser som konstituerar detta samhälle – samhället som ett assemblage av relationer, sakliga som intima.

Ur ett marxistiskt informerat queerfeministiskt perspektiv kan kön förstås som en rikedom av historiskt framväxta kvalifikationer och praktiker (affektiva, vanemässiga, yrkesmässiga, kognitiva), liksom tekniker och former för social organisation. Kön kan förstås som ett specifikt sätt att relatera till varandra. Revolution kan förstås som en process som erövrar den samhälleliga makten att förfoga över dessa rikedomar, för att därigenom på nytt distribuera dem i form av den sociala arbets-, affekt- och sfärdelningen och omorganisera betingelserna för dess reproduktion.

En queerfeministisk revolutionsteori kan på detta sätt producera en syntes mellan en "strukturalistisk" teori, som betraktar kön som en samhällelig organisationsprincip, som "strukturkategori" (Beer 1990), som tilldelar subjekten sociala platser, och en "poststrukturalistisk" teori, som betonar hur denna ordning kan undergrävas och som förstgår kön som en "processkategori" (Wetterer 1992). De båda teoretiska fraktionerna kommer också att benämnas som samhällsteoretiska och kulturteoretiska, som kritisk-teoretiska och dekonstruktivistiska. Vi kommer inte bara diskutera dem i relation till varandra, utan också förmedla dem mellan varandra (jmf Graf/Ideler/Klinger 2013). Medan Andrea Maihofer hellre ser skillnaden mellan de båda perspektiven som en skillnad i den varaktighet som hon tillskriver könen, det vill säga i deras stabilitet eller föränderlighet, placerar Brigitte Aulenbacher hellre skillnaden i olika abstraktionsnivåer, i makro- och mikrosociologi (Maihofer 1995, Aulenbacher 2005). Med ett revolutionsteoretiskt perspektiv kan vi anta en mellanposition. Ett sådant perspektiv för över det kontingenta och föränderliga, som interaktionsnivån hos *doing gender* utgår från, till de stora samhälleliga institutionerna. Det är vad "revolutionens genus" betyder. Analysen av könsmässiga revolutionära rörelser kan med hjälp av en utvidgad blick för längre historiska faser (jmf Nickel 1999, 13), visa i exakt vilken utsträckning som den samhälleliga strukturen är möjlig att förändra genom kollektiv snarare än individuell praxis.

Jag är precis en sådan människa,
Som skulle kunna vara min bror.

Genia Wasselowskaja

DRAGSHOWREVOLUTIONEN

Oktoberrevolutionen skedde inte i oktober, och än mindre den **25:e** oktober **1917**. Den var inte en dag som skakade världen och den var inte heller tio dagar lång, vilket den amerikanske journalisten John Reed antog redan i titeln till sin bok. Boken skulle under lång tid bli den mest inflytelserika och av Lenin auktoriserade framställningen av den sovjetiska omstörtningen (Reed **1977 [1922]**). Den riktiga tidpunkten och det därtill kommande avgörandet spelade inte den roll som den så ofta tillskrivs (jmf Badiou **1998, 59**; Žižek **2009, 89f.**), eftersom omvandlingen av samhället inte var en enskild mans gärning (Lenins) och inte heller gärningen hos ett centralistiskt organiserat parti (SDAPR [B]). Omvandlingen var varken själva startpunkten eller genomförandet. Däremot var den iscensättningen.

Redan i oktober **1917** hade Lenin börjat "fundera på sovjetregeringens legitimitet i relation till 'revolutionen den **24–25** oktober' och inte till sovjetkongressen". (Rabinowitch **2010, 23**) "Myten om det beväpnade oktoberupproret blev grunden för bolsjevikernas identitet" (ibid.) och fick redan **1918** en konkret form i det flera dagar långa årsfirandet av "oktoberrevolutionen". **1920** blev de revolutionära händelserna spektakulärt iscensatta på nytt med autentiska skådespelare. Men vid det tillfället kom inte bara tiotusentals åskådare, utan även väsentligt fler deltagare än tre år tidigare. Under ledning av teaterregissören Nikolai Evreinov uppstod de bilder som Sergej Eisenstein populariserade i *Oktober* och som än idag är i omlopp som historiska dokument från **1917**. Därigenom kunde festligheternas dramaturgi förlita sig på originalen. Det bolsjevikiska upproret var redan tecknat med en viss teatralitet: med sina kostymer, sin regi och besättning nådde det långt bortom den politiska berättelsen om avsättningen av en provisorisk regering.¹ Även om det knappt kom någon publik på dagen för den socialistiska premiären – merparten av Petrograds allmänhet promenerade längs gatorna i närheten av Vinterpalatset, samtidigt som teatrar och restauranger förblev öppna (Reed **1977 [1922], 130**) – så äntrade bolsjevikerna den världshistoriska scenen inte utan viss skådespelarskicklighet. Om vi tar ryktet, som började ackompanjera händelsen trots det ringa antalet

vittnen, i betraktande så erhåller vi bilden av en revolution (jmf Baumeister Zwi Negator **2005**) som det lönar sig att tolka. Vår uppmärksamhet riktar sig i synnerhet mot förtätningen hos oktobreaterns genusmässiga kod. Tre karaktärer är viktiga:

För det första: Den provisoriska regeringen. Den bestod till stor del av adliga ministrar, mestadels rakryggade liberaler, som vid bolsjevikernas avmarsch ägnade timmar åt att diskutera vem av dem som skulle utnämnas till "Diktator" för att organisera försvaret. De hade knappt någon militär erfarenhet och skrev utkast till diplomatiska kablar i vilka de kallade på sitt försvar. När bolsjevikerna förkunnade sitt ultimatum satt de vid kvällsmaten med borsjtj, ångad fisk och kronärtskocka (Figes **2008, 516**). Vid denna tidpunkt var det viktigaste för dem den redan frånvarande ministerpresidenten Alexander Fjodorowitsch Kerenski. Runt honom surrade en rad rykten, i vilka man kan avläsa hans fall från vårens folkhjärte till höstens antihjärte (ibid., **506**). Likt historien om tsarfamiljen ett halvår tidigare handlade det om "moraliskt förfall", vilket visade sig i kärleksaffärer, fylla, morfin- och kokainberoende. Med tanke på den antisemitism och feminisering av judisk manlighet som följde på revolutionen är ryktet att Kerenski är jude betydelsefullt. Han berättar själv hur han under sin flykt läste följande graffiti: "Ner med juden Kerenski, leve Trotskij!" (Ferro **1976, 385**)

För det andra: Försvararna av Vinterpalatset. De bestod av en lojal stridskraft av unga kadetter från militärskolan, två kosackkompanier och **137** medlemmar av Petrograds första kvinnobataljon (Stoff **2006, 154**). Bataljonen bildades med "kvinnornas dödsbataljon" som förebild, en enhet av frivilliga som Maria Botschkarjewa grundade våren **1917**. De kvinnliga stridande snaggade huvudet och bar byxor (med undantag för en soldat som drog ut i krig i kjol eftersom hennes uniform inte passade) (Figes **2008, 437f.**).² I Botschkarjewas efterföljd var kvinnobataljonens avsikt att förödmjuka manliga soldater och därmed få fortsätta strida (Botchkareva **1919, 154**). Effekten verkar ha blivit motsatsen: Flera manliga soldater ville inte dra ut i strid bredvid "beväpnade kvinnor". Det gällde även för kosackkompaniet vid Vinterpalatset. Fram till kvällen hade antalet närvarande soldater minskat från tretusen till trehundra. Dels på grund av det bolsjevikiska övertagandet, men framför allt på grund av den otillräckliga livsmedelsförsörjningen.

För det tredje: De bolsjevikiska arbetarna och soldaterna, kronstadtmatroserna, rödgardisterna.

Totalt uppgick de till endast tio- till trettiotusen människor som gick runt på slottsgården. Alla deltog dock inte i "stormningen". De var inte de disciplinerade kämpar som Lenin hade önskat. Men de förfogade över en *dresscode*, som om bolsjevikerna hade förberett specifika kostymer för den historiska iscensättningen. Medan de människor som tillhörde den ryska intelligentsian hade långt okammat hår, skägg och glasögon och medlemmarna i andra vänsterpartier klädde sig i ministerfäliga kostymer, kännetecknades bolsjevikernas stil av militärstövlar, kortklippt hår, arbetarmössor och "machoaktiga svarta läderjackor" (Figes 2008, 512).

Då bolsjevikerna tog makten sammanstrålade flera karaktärer i en betydelsefull genusform. På den ena sidan fanns proletärerna, vilka enligt Trotskij såg ut som om de hade kommit tillbaka från kriget "med stål, manliga, självständiga, beslutsamma" (Trotskij 1990b [1920], 159). Här ingick även de bolsjevikiska aktivisterna, varav flera redan var anhängare av våldets och disciplinens kult, även om det på denna dag knappt fanns några spår av varken det ena eller andra. På den andra sidan fanns de som försvarade det huvudsakligen borgerligt-adliga och uteslutande manliga ministeriet. Framför allt handlade det om kvinnor. Det började spridas en berättelse om att de som deltog i Petrograds kvinnobataljon hade förfallit "i hysteri" efter att stridsskeppet *Aurora* hade avlossat ett högljutt blindskott. Enligt ryktet behövde de föras till ett rum som låg på palatsets baksida (Figes 2008, 517). Ett förklarande ljus hade kunnat kastas över den påstådda "hysterin" hos kvinnobataljonen, om man tagit i beaktande att alla soldater som lämnade Vinterpalatset i början av striden var män. De uppvisade inledningsvis inget särskilt intresse för att försvara den provisoriska regeringen (Stites 1978, 229f.).³

Genusaspekten av revolutionen blir fullständig genom ryktet att ministerpresidenten Kerenski kort förra stormningen av Vinterpalatset flydde genom att klä ut sig till sjuksyster. Samtidigt hade den ännu olagligförklarade Lenin, som kom att ta över Kerenskis tomma plats och blev folkhjärte, kvällen innan klätt ut sig till skadad arbetare med hjälp av peruk, arbetarmössor och bandage (Figes 2008, 511). Ryktet var så envist att Alexander Kerenski kände sig tvungen att bemöta detta "vansinne", denna "lögn" och "smutskastning", och bedyra att han inte "avvek i en kvinnorock" utan snarare i sin "normala halvmilitära uniform" (Kerenski 1966, 458, kursiv B. A.). På höjden av sin berömmelse hade Kerenski samma status som en popstjärna

eller tsar. Soldater hade burit honom på axlarna eller kastat sig framför hans fötter. Men då han föll politiskt uppstod upptäckten respektive nedvärderingen av Kerenskis kvinnlighet. Då, menar historikern Orlando Figes, framstod Kerenski på grund av sin femininitet som svag för "många arbetare", "för alla de, som jämförde hans nackdelar med bolsjevikernas hårda manlighet" (Figes 2008, 438, 506, 904).

Under oktoberkuppens en dag långa skeende förtätas den genusmässiga kodifieringen till en sinnebild över hela den revolutionära epoken. Dess ekvation är enkel: Det gamla – från det traditionella till det kontrarevolutionära – är kvinnligt, medan det nya – från det progressiva till det revolutionära – är manligt. De därmed förknippade attributen är lika mångtaliga som enfaldiga och följer med långt in i den marxistisk-bolsjevikiska diskursen ända till hela den revolutionära vokabulären med dess binära motsatser. I den återopade bilden kan vi identifiera hur den manliga poolen står för beslutsamhet, handlingskraft, disciplin (inte minst som uppföring), medan den kvinnliga står för feghet, svaghet och framför allt känslomässig besinningslöshet/bristande självkontroll (det vill säga hysteri). Här kan vi även lägga till produktivitet vs reproduktivitet respektive improduktivitet, historiskhet vs ahistoriskhet, kultur vs natur, vetenskap vs arbetartro/religion, handlingskraft vs passivitet, parti vs familj och så vidare. Denna logik är specifik för den ryska revolutionens första decennium.

Gentemot detta kan man invända att den binära könsmässiga motsatsen som reproduceras i den revolutionära diskursen inte bara är bekant från den klassiska kulturella repertoaren hos det borgerliga förhållandet mellan könen (jmf. Hausen 1976) och kom därifrån. Den könsmässiga motsatsen är även en vanlig taktik i patriarkala eller androcentriska samhällen när det handlar om feminiseringen av motståndaren, i synnerhet den besegrade, och den hjältelika maskuliniseringen av segraren. Detta är särskilt vanligt i krigssituationer. Men för det första skiljer sig det socialistiska könandet från dess traditionella borgerliga motsvarighet på vissa sätt, framför allt i dess universalitet. För det andra gick denna likhet – i sin reproduktion av social ojämlikhet – att förklara genom en rörelse som har som mål att bryta med det traditionella herradömet och som vill nå ett samhälle som inte delar in människorna i könsklasser, istället för att bygga denna likhet på en naturlig grund där den förklaras av sig själv utifrån särskilda måttstockar.

Den revolutionära konstitutionsprocessens natur gör det nödvändigt att metodiskt gå runt den konventionella åtskillnaden mellan idéhistoria och realhistoria och undersöka realhistoriska, praktisk-politiska, liksom teoretiska, litterärt-konstnärliga processer i deras samspel. Å ena sidan, eftersom specifika former för att tolka världen följer av den revolutionära processen. Å andra sidan, för att just i revolution så tränger sig idéer, önskingar och begär fram till verkligheten och blir på ett accelererat sätt till realitet. Därigenom överskrider den revolutionära konstruktionsprocessen könsmässiga förhållanden i vilka föränderliga socialiteter skapas, vilket kan ses som revolutionens historiska fas i begränsad mening. Revolutionen tog slut 1921, och i egentlig mening också samtidigt – genom kontrarevolutionens nederlag i inbördeskriget – med en seger, och – genom nedkämpandet av Kronstadtmatroserna som försökte rädda revolutionen – med en förlust. Dock blev kampen om den sexuella och könsmässiga konstruktionen av det socialistiska samhället än intensivare under tjugotalet. Först under trettioalet blev den ”sexuella kontrarevolutionen” (Reich 1971 [1936]) segerrik i denna kamp och tog tillbaka nästan allt som revolutionen åstadkomit. Ženotdel (Kvinnoavdelningen av KPdSU) upplöstes (1930) och homosexualitet förbjöds (1934), skilsmässor blev återigen svåra, aborter kriminaliserades (1936) och småfamiljens ”okränkbara rätt” återupprättades. Det mest anmärkningsvärda undantaget här till var återgången av kvinnligt konstruerade människor till lönearbetet, vilket kallades för kvinnoarbetskvo-ten. Den steg – efter en utplattning under NEP – inte bara ånyo under stalinismen, utan blev i Ryssland liksom efter Sovjetunionens undergång den högsta i världen. Detta undantag är inte en tillfällighet.

Noter:

1. Oliver Marchart antar att teatraliteten i iscensättningen av det politiska kan betraktas systematiskt *efter* omstörtningen, eftersom antagonisternas faktiska händelse eliminerar varje representation och därigenom måste återiscensättas a posteriori (Marchart 2004, 3). Ett försök att återföra den revolutionära händelsen, som ligger bortom linjär tid och inte låter sig representeras, till representationens offentlighet sker genom den ”repetitiva ritualen”. Men samtidigt är ”dramatiseringen av stormningen inte själva stormningen” och ”iscensättningen av antagonismen inte antagonismen” (ibid., 5ff.). Detta ställer hur som helst inte frågan om själva händelsens teatralitet. Vem avser egentligen den teatrala iscensättningen av ”röda” och ”vita”, när stormningen av Vinterpalatset mindre gällde de närvarande ministrarna än de som tillhörde socialdemokraterna och socialrevolutionärerna (Rabinowitch 2010, 13)?

2. I avbildningen av dödsbataljonen krävde Botschkarjewa den strängaste disciplin. Den som flörtade eller fnissade blev omedelbart entledigad. När Botschkarjewa ertappade en soldat med ”*making love*” mitt under en stridsinsats stack hon soldaten med en bajonett (Botschkarjewa 1919, 163, 215). Botschkarjewa attackerade även skarpt antikrigsdemonstrationer och närmanden mellan ryska och tyska soldater. Bolsjevikerna, som i början inte tog kvinnobataljonen på allvar, agiterade mot denna tsaristiska disciplin. När de kvinnliga soldaterna därpå valde en kommitté entledigades de direkt av Botschkarjewa, i strid mot krigsminister Kerenskis uttryckliga order (ibid., 166ff.).

3. Som en västlig motsvarighet till den bolsjevikiska myten om de hysteriska kvinnliga soldaterna finns berättelsen om det bolsjevikiska våldtäkterna av och morderna på de besegrade ”hjälplösa fruarna”. Belagt finns smädelse, slag, straff med sexualiserat våld liksom tre våldtäkter (Stoff 2006, 151ff.). De kvinnliga soldaterna utsattes för våld, även i sina egna familjer, framför allt under de efterföljande dagarna då deras enheter upplöstes och de avväpnades.

Texten är hämtad ur Bini Adamzcsaks bok Relationella revolutioner – 1917, 1968 och kommande. Berlin: Suhrkamp verlag, 2017.

Översättning av Jonas Enander.

→ Intervju med Iris Smeds
om verket
E la lega la crescerá, 2020

Ruben Nilson, *Arbetarrörelsens historia*, c.1940. Deponerad av Svenska bleck- och plåtslagarförbundet i ABF Stockholm

Under hösten 2020 träffades Michele Masucci och konstnären Iris Smeds på en restaurang i närheten av Iris ateljé för ett samtal om det verk hon arbetar med till utställningen *En omsorgsfull strejk** på Mint konsthall på ABF Stockholm. Utställningen som öppnar hösten 2021 tar avstamp i plåtslagaren, musikern och konstnären Ruben Nilsons (1893–1971) monumentala målning *Arbetarrörelsens historia* som finns permanent installerad i Agustrummet på ABF.

* *Precarias a la deriva*, 2005

Michele Masucci: Vad handlar verket *E la lega la crescerá* som du arbetar med till utställningen om?

Iris Smeds: Verket handlar om barn i egenskap av strejkbrytare. Det handlar om hur bildandet av den egna privata familjen omöjliggör den stora socialistiska gemenskapen, vilket gör att familjen liksom går i arv och lodrät, istället för horisontell och utspridd genom nätverk och gemenskap annan än den man är född ur.

Jag tänker lite på hur Sverige under 1900-talet har gjort en sådan otrolig gemensam klassresa ur fattigdomen som fanns i början av 1900-talet, och hur man hela tiden har velat göra det bättre för sina barn, och hur det för varje genera-

tion har blivit bättre. Jag tänker på hur man fortfarande vill att ens barn ska ha det bättre än en själv. Och så tänker jag också lite på att vi nu är en generation som har det sämre våra sina föräldrar. Vad händer när man har den drivkraften? Att det man framförallt vill göra bättre för barnen finns i det materiella och att barnet ska ha mer, och att vi nu redan har mycket? Jag tänker att man på något sätt kastar barnens egentliga behov och också själva barnen under bussen för sin tro på vad en bra framtid för barnen är. Sen är det klart att det också pågår en massa andra saker för att göra det bättre för barnen, vad gäller klimat och social rättvisa och så vidare – det är ju också krafter som sker i samhället för barnens skull, för att barnen ska bo i en bättre värld. Jag började med de tankarna.

När du [Michele] skickade bilden på *Arbetarrörelsens historia* av Ruben Nilson så tyckte jag att det var intressant med de borgarbarn som leker i målningen. Framförallt så tror jag att mitt intresse för barnen i målningen kommer från att jag själv har skaffat barn. Innan man skaffade barn så tänkte man att samhället handlar om olika viljor, drivkrafter och tankegoods. Och nu inser man att när alla de här stora skeendena, ideologierna och tankarna byggs så är det hur man får en familj att fungera som är den egent-

liga huvudsysslan – det man ägnar mest arbete åt. Jag tror att det är det som är tydligast efter att jag skaffat barn. Det blir så mycket “det lilla livet”, och det känns som att det är i det här det finns problem: det lilla livet blir en ingång till en stor lycka, men också till en sorts lycka i relation till samhället. Dels känner man sig som en del av samhället för att man uppfyller en norm, och dels har man en egen liten värld i samhället där man inte är lika utsatt för samhället, för att man har den här lilla samhällsenheten och miniversionen som en kan bygga upp en helt egen liten värld i. Det finns en eskapism i familjebildandet. Det ligger också något i den queera familjen. Att inte skaffa barn på ett “naturligt” sätt men ändå efterhärma den heterosexuella familjeformen. Det familjebildande livet innebär då också lite att man sviker den queera gemenskapen, det rummet. Överlag dealar jag lite med tanken om ett svek i att ha skaffat ett barn.

Att det vore ett svek mot kampen eller gemenskapen att skaffa barn?

– Ja lite. Det blir mycket att man håller på med ett eget projekt, och det projektet känns mer materiellt än vad jag tidigare hade förstått. I förlängningen känns det som att jag överlag är intresserad av familjeblivande. Inom teater är familjeblivande stort därför att den första rollen man spelar är inom en familj. Att man har ett hus och en familj som är grunden för hela världen på något sätt, den lilla världen.

Det berör ju lite den borgerliga familjen och att passa in i en kapitalistisk samhällsnorm: att man äger sitt hem.

– Ja, och att man hela tiden kan säga att man gör det för barnen och att det då är en god handling. Det finns en sådan godhet i idén om familjen som kommer från att man gör det för barnens skull. Sen är frågan vem man egentligen gör det för. Verket handlar väl egentligen om den borgerliga familjeidén, och om hur den också har byggts upp samtidigt med arbetarrörelsen. Hela folkhemmet innebar ju också ett sådant familjeideal och byggandet av en norm där alla skulle vara likadana. Jag tycker att det finns något så speciellt med folkhemmet. Det finns något unikt i hur folkhemsbroschyrprogrammet blandas med kapitalism. Det är en väldigt stark kraft som uppstår när de förenas, och som jag tänker att vi nu lever i.

Det är det som är mina grundtankar. Titeln *E la lega la crescerá* (Och förbundet det ska

växa) kommer från att det känns som att ingen längre är med i facket idag, och att det är så splittrat. Alla harvar runt mellan finare typer av gig. Titeln kommer från att samhället idag är ett kollektiv av individualister, den handlar om den gemenskapen eller icke-gemenskapen – att det är det förbundet som växer idag: förbundet av strejkbrytare.

Vill du berätta lite mer om själva skulpturen?

– Skulpturen är en liten version av en liten stuga. Och där är det någon som har slängt sitt barn på elden. Barnet i brödet handlar om att en har sötebrödsbakat sönder barnet, och att man offerar barnet för barnets materiella framgång. Barnet som bryter sig loss från bullen och slickar röv är ju bara ett vanligt strejkbrytarbarn. Det är bara ett svinhuvud. Men det handlar också om vad man uppfostrar barn till: om man lär barnet slicka röv, och om hur barn ska förhålla sig till makten. Vad man säger till barnet är viktigt.

Tanken är väl att verket ska vara ett urrum, på något sätt. Med fyra väggar, golv och tak. Mattan står väl just för det borgerliga hemmet. Jag tror också att verket kommer att befinna sig i någon sorts förruttnelseprocess. Sen handlar verket också om vanvård. Det är många stora tänkare som har kastat sina barn under bussen för sin egen skull, för att de håller på med den stora och viktiga saken. Verket handlar lite om någon sådan grundkonflikt mellan den lilla och stora saken.

Jag är lite nyfiken på barnet som slickar röv. Att slicka röv gör ju opportunisten. Med ett barn som slickar röv så vänder du upp-och-när på idén om barn som oskyldiga, maktlösa enheter som är befriade vuxenvärldens ansvar. Det en som förälder behöver göra för att få det bra för barnen och för sig själv gör ofta att man blir opportunist; att man blir strejkbrytare. Barn kan ses som något ont som gör att vi kompromissar med våra värderingar, och som skapar rövslickare och strejkbrytare. Barnen är också det enda som man hela tiden kan ursäkta.

– Vi har ju verkligen synen på barnen som rena, som oförstörda. Och sen förstör världen dem. Sakta bryts de ner. Men barnen är ju också med och förstör [skratt]. Det är dags att börja ställa barn inför rätta. Barn är ju inte goda eller onda. Det minns man ju själv från när man var barn, att man ju är människa med en liten kropp, och att man är både ond och god.

Jag tycker också att det är intressant att det finns en eskapism i barnen som inte bara är av ondo. I den här verkligheten vi lever i så är ju barnen också en tröst.

– De är ju det. Jag har genom att skaffa barn börjat tro på framtiden och börjat tänka att det kanske finns en liten värld att rädda. Man kan inte bara vara cyniker, man kan inte bara skita i det. Man måste liksom göra något. Sen gör man ju inte så mycket ändå, för att man har ett barn. Men det finns ju ändå något viktigt i det, i barnen.

Det finns andra aspekter i din skulptur. Hur tänkte du med verket som ett rum? Hur fungerar det? Och hur tänker du kring att verket ska placeras centralt i Augustrummet på ABF Stockholm, framför Ruben Nilsons målning?

– Jag tror att jag tänker på verket och rummet som ett arketypiskt rum. Jag tänker att man ska snedställa strecken för att det ska se ut som ett rum. Och att det här bara är själva konstruktionen kvar, endast grundskelettet och symbolskelettet kvar. Men jag tänker också på att man ser in i rummet, och att det inte har väggar och tak. Mer än så vet jag inte. De här karaktärerna är i ett rum. De är inte på en plan yta ute i oändligheten, utan de är i ett rum.

Jag tänker att verket också egentligen är mycket av ett “play house”. Ett “playhouse” eller lekhus är en fyrkant där man kan sätta upp gränserna för var leken slutar. I den här kuban är verkligheten det som händer innanför den, och det som händer utanför den är inte verklighet. Det handlar också här om eskapism: att här, inom hemmets fyra väggar, så händer något – utanför samhället.

*Intervjun är transkriberad och redigerad av
Maya Nagano Holm.*

→ *Slå tillbaka* Athena Farrokhzad

Slå tillbaka

Slå tillbaka: strejken är revolutionens levande pulsslag och starkaste drivhjul

Slå tillbaka: stundtals som havsvåg, stundtals i ett när av mindre strömmar

Slå tillbaka: politiska och ekonomiska strejker, brödstrejker och generalstrejker, lugna lönestrider och gatustrider – allt ska gå i vartannat eller löpa parallellt, korsa varandra och flyta samman, som ett hav av föränderliga fenomen i evig rörelse

Slå tillbaka: strejken ska öppna nya vägar för revolutionen när den befinner sig i en återvändsgränd

Slå tillbaka: strejken är inte ett medel för att stärka den proletära kampen; den är den proletära massans själva rörelseform, den proletära kampens manifestation under revolutionen

Slå tillbaka: varje massaktion ska, efter att ha nått sin kulmen, övergå i ett virrvarr av strejker

Slå tillbaka: vänta inte med korslagda armar på att den revolutionära situationen ska inträffa, att den spontana folkrörelsen ska falla från himlen

Slå tillbaka: föregrip utvecklingen, påskynda den

Slå tillbaka: strejken är den första spontana formen för varje revolutionär aktion från proletariatet

Slå tillbaka: när stenen en gång satts i rullning kan den inte stoppas

Slå tillbaka: varje angrepp och seger ska förvandlas till en mäktig framstöt, när arbetarnas situation förbättras och kamplusten ökar

Slå tillbaka: mot en fruktbar jordmån ur vilken tusentals nya skott skjuter fram

Slå tillbaka: enandet av arbetarrörelsen står inte att finna där uppe, i organisationsledningarna, utan här nere, bland de organiserade massorna

Slå tillbaka: fackföreningsrörelsen är inte den som avspeglar sig i illusionen hos några dussin ledare; fackföreningsrörelsen är det som lever i medvetandet hos den stora massan

Slå tillbaka: det finns bara en klasskamp, som på samma gång försöker begränsa den kapitalistiska utsugningen innanför det borgerliga samhället, och avskaffa det borgerliga samhället överhuvudtaget

Slå tillbaka: vare sig det ställer sig bredvid rörelsen eller försöker motsätta sig den, kommer de fackliga ledarna att skjutas åt sidan av händelsernas gång, medan massorna utkämpar striden

Slå tillbaka: en vacker morgon lägger alla arbetare vid samtliga arbetsplatser, i ett land eller hela världen, ner arbetet och tvingar de besuttna klasserna att krypa till korset eller gå till angrepp mot arbetarna, så att de får tillfälle att försvara sig och omstörta hela det gamla samhället

Slå tillbaka: arbetarna kan på en vecka förvandla en strejk till revolutionens förspel

Slå tillbaka: överallt ska den revolutionära solidariteten med proletariatet anges som strejkens orsak och mål

Slå tillbaka: vi för en kamp som under sitt skenbara kyrkogårdslugn förbereder den proletära revolutionen genom sitt osynliga mullvadsarbete

Slå tillbaka: världen ska jäsa av de outtröttliga strider som proletariatet ska föra mot kapitalet, en kamp som ska dra med sig alla småborgerliga yrken; butiksanställda, banktjänstemän, tekniker, skådespelare, konstnärer och till och med lägre polistjänstemän

Slå tillbaka: strejken ska sprida sig från stad till landsbygd och bank på militärkasernernas portar

Slå tillbaka: historien ska, opåverkad av sin självutnämnda skolmästares argument, uträtta ett lika nödvändigt som oberäkneligt arbete

Slå tillbaka: som en elektrisk stöt, som väcker liv i klasskänslan hos miljoner och åter miljoner

Slå tillbaka: mot de outhärdliga sociala och ekonomiska villkor proletärerna leve under

Slå tillbaka: trots att fackföreningarnas väktare fruktar att organisationerna i en revolutionär storm skall krossas som dyrbart porslin

Slå tillbaka: ur virvelstormen, ur strejkens och gatustridernas glöd, ska fackföreningarna stiga fram som Venus ur havets skum, starka och levnadsglada

Slå tillbaka: istället för ett ihåligt schema för en fantasilös politisk aktion, beslutad och planerad av högsta instans, ser vi här ett stycke levande liv av kött och blod, som med tusen ådror är förbundet med revolutionen och allt som hör till den

Slå tillbaka

Dikten är hämtad ur boken I rörelse av Athena Farrokhzad. Albert Bonniers Förlag, 2019. Den skrevs 2018 i samband med Strike Back!, en tvärfacklig och bred demonstration till försvar för strejkrätten och är en lyrisk bearbetning av Rosa Luxemburgs Masstrejk, parti och fackföreningar från 1906, i översättning av Ulf Eriksson.

→ En kort historia om marxistisk språkfilosofi Sezgin Boynik

”Är språket vår tragedi?” frågar sig Maria Janion i sin bok *Romanticism, Revolution, Marxism*. Hennes redogörelse för tragiska motiv inom marxismen reduceras ofrånkomligen till idén om att ”kapitalismen skapar sina egna dödgrävare”.¹ Det är inom denna ram för litterära föreställningar som marxistiska filosofer undersökte gränserna för hur vår värld bestäms av språket. Tragedin i denna dialektik var inneboende i ett kluvet språk med dubbel natur – emedan det reproducerade ideologi (subjektivering) genom talet, möjliggjorde det också frihet från sådana ideologier. En optimistisk sammanfattning skulle kunna vara att kapitalismens förtryckande språk också skapat sina egna dödgrävare. Som Jean-Jaques Leclerc föreslår har motsättningar inom marxistiska insikter kring språk skapat ett utrymme för en ”abstraktion som gör det verkliga livet tänkbart medan man blir medveten om detta; samtidigt som den fryser och döljer samma medvetenhet, i form av fetischismens *dåliga abstraktion*”.² På ett filosofiskt plan var denna konceptualisering tätt sammanlänkad med marxistisk förståelse av dialektiken mellan medvetande, historia, språk och idé – något som finner sitt symboliska uttryck i en marginalanteckning Lenin gjorde i Hegels *Logikens Vetenskap*: ”idéhistorien = språkets historia?”³

Trots alla dessa filosofiska bryderier rörande frågan om lingvistiska abstraktioner har marxisters fokus legat på språkets praktiska aspekter, eller mer precist hur människor använt språk som kommunikationsmedel. I *Den tyska ideologin* beskriver Marx och Engels språket som ”produktionen av själva förbindelseformen” och värderar allting utifrån förmågan att socialisera mänskliga handlingar. På så sätt var språk enbart värdesatt som sekulär handling i sociala förbindelsers tjänst, vilket i sin tur betyder att varje försök att få språket att upphöjas till en ”självständig sfär” som kan se ”tankar som former på ord som har eget innehåll” tolkades som en reaktionär position.⁴ Med detta avfärdande beskrev Marx och Engels i princip formalismens konceptuella frågeställningar som icke-kommunistiska och asociala. De gjorde detta för att kunna kritisera det specifika och professionaliserade ”filosofiska språk” som användes av Sancho

och Don Quixote (deras ökenamn för Max Stirner och Franz Szeliga). De menade att detta språk försökte förklara komplex social dynamik och hela motsättningar i sig, genom ett ”ord” som skulle ”besitta den mirakulösa förmågan att leda från språkets domän och in i det faktiska livet”. I detta ”herravälde av helighet,” identifierar Marx och Engels ett visst ”herravälde av fraser” som tycks vara motiverat av ett begär att rädda världen från ”egennamn”.⁵ Detta ”filosofiska språk” hade många olika tillkortakommanden. Den mest påtagliga var Kristevas högervridna validering av ”poetiskt språk” som ett ”aristokratiskt” och ”elitistiskt krav” på det talande djuret.⁶

Dessa elitistiska krav erhöll som mest utrymme i den poststrukturalistiska sjuttioalstidsskriften *Tel Quel*, som drevs av Kristeva och andra. Kärnan i *Tel Quel*-projektet var att försvara akten att utta sig som en ”aktiv språkmediering” som kunde utmana strukturerna för kapitalistisk ekonomisk lag. Ett mål med att förstå experimentella uttal och poetiska och filosofiska ord på detta sätt var att, genom att störa likvärdigheten mellan tal och pengar, ingripa i hur kapitalismen var ingjuten i språket.⁷ En tragikomisk aspekt av detta projekt var att de föreställde sig att vi kan fly från följderna av kapitalistisk underordning genom att frambringa olika uttryck inom språkliga subjekt. Enkelt sagt ställde sig deras projekt emot kapitalistisk subjektivering med hjälp av språkliga subjekt.

Maria Janion påpekade att den experimentella lingvistiska marxismens återvändsgränd uppnåddes genom den grundläggande avhistorisering av teoretiska begrepp. Hon hävdade att för att ifrågasätta den antagna teleologiska och linjära utvecklingen av marxistiska begrepp tenderade de aktiva inom *Tel Quel* att helt enkelt avsluta historia.⁸ Även om några formalister också föll offer för den monolinjära determinismen i denna borgerliga förståelse av marxism, vill jag hävda att en mer rättvis förståelse återfinns inom de leninistiska teorierna om ojämn utveckling och sammanslagna kamper. Tidskriften *Change* bröt sig loss från *Tel Quel*, och med Jean-Pierre Fayes ledning sökte man återuppliva filosofiska diskussioner kring politiskt språk genom att introducera vissa leninistiska begrepp – revolution och transformation. Det andra numret av *Change* tillägnades frågan om ”Destruktion” och var en vild blandning av leninistiska spörsmål, Nietzsche, Marx, alkemi, rysk formalism, futurism, konceptuell poesi, experimentellt skrivande, Eisenstein och Noam Chomsky. Ett kortare stycke om varornas metamorfos från Marx *Kapitalet*

fick den nya titeln "Elden och formernas förändring" med hänvisning till en heraklitisk förståelse av eld som källan till transformation. Särskild emphasis gavs Marx genomarbetning av den "formmässiga förändringen eller varornas metamorfos genom vilken den sociala metabolismen medieras".⁹

Denna förändringens eld var den senaste febern att drabba de post-strukturalistiska teoretikerna, som kämpade med idéer om sammansättning – de ansåg detta vara mer avancerat än spekulationerna i *Tel Quel* kring rationell aristokrati. Genom att introducera Lenin och revolutionen i deras dialektiska teorier konceptualiserade de form inte som förstelningen av reella strukturer, men som en transformationsprocess, metamorfos och förändring. Genom att förstå språkets former som i ständig förändring – som historia i brand – var skribenterna i *Change* enade runt påståendet att varje språk går genom Revolutionen och dess ödeläggande dynamik. En skribent till ett epigram till sin text – ett citat från Yuri Tynyanov: "Jag hade aldrig förstått litteratur om det inte varit för Revolutionen."¹⁰ Lingvistiska påståenden som dessa byggde på idén om att revolution genomskär språket. Detta sammanföll med teorier som omfamnade en leninistisk position, som i sin tur argumenterade emot Proletkult-teoretikern Alexander Bogdanovs tes att "sanning är en ideologisk form". Innan han blev en förkämpe för revisionistiska totalitära teorier försvarade Jean-Pierre Faye Lenins förståelse av ordens revolutionära förmåga att fungera som rakbladsvassa redskap som kan blottlägga politiska sanningar.¹¹ Denna leninistiska position utvecklades militant inom sextiotalets konstmiljöer där destruktion hade förmågan att ge födelse åt nya sanningar. Det leninistiska språket praktiserade var däremot otvetydigt mer relaterat till alkemi än till produktivismens komplexa dialektik.

Ur avantgarde-leninismens aska steg en mer nyanserad revisionism fram på åttiotalet. Ernesto Laclau var en av de ledande post-marxistiska teoretikerna som spelade en avgörande roll för denna vändning – han beskrev leninismen "som kautskyismens surrealistiska ögonblick".¹² Han var medförfattare till en mycket inflytelserik bok tillsammans med Chantal Mouffe som lade fram hur en icke-leninistisk hegemonisk teori kunde konstrueras. Kärnan i deras koncept var att föreställa sig leninismen som en avvikelse inom vänstern som feltolkade förhållandet mellan nödvändighet och tillfällighet (det vill säga spontanitet). De hävdade att Lenin såg

en nödvändig relation mellan "sociala aktörer och klass", som därigenom hindrar möjligheten till tillfällighet och artikulation.¹³ Istället för att försvara "klassidentitet" – som de hävdade att Lenin gjorde (!?) – föreslog Laclau och Mouffe en begreppsmässigt bearbetning som avkodade den kapitalistiska hegemonins exakta "handling" och "narrativ", vilket krävde ett särskiljande mellan agens och klass.¹⁴ De framhärskade i att denna hegemoni kunde motarbetas av en socialistisk strategi som återopade en språklig artikulation av "den omöjliga sömnen mellan betecknad och betecknare". Detta inbegrep även en parallell uppgift: "att överge motsättning tanke/ verklighet."¹⁵ I ett försök att undvika leninismens identitetspolitiska fallgropar föreslog Laclau och Mouffe en komplicerad teori som kombinerade Wittgensteinska "språklekar", Austinska "talhandlingar" och Lacansk "suture" som resulterade i en ännu mer surrealistisk marxism.

Laclaus och Mouffes beskrivning av språket som en socialistisk strategi, är bara en av de intellektuella positioneringar Perry Anderson fyndigt kritiserade som "orimliggörandet av språket" i en hänvisning till försöken att skapa absoluta lingvistiska begrepp som kan tillämpas på stora delar av samhället.¹⁶ Denna vändning är särskilt tydlig inom *Tel Quels* diskussioner kring lingvistiska ekonomiska strukturer, såväl som i Jaques Derridas arbeten. Detta motsätter sig Saussures tidiga påståenden om språkets absolutisering, som ofta framställs som föregångare till denna position.¹⁷ Anderson skrev att denna absolutistiska position resulterade i "språkets motsägelser i sig självt" och en "försvagning av sanning" som skadar varje "möjlighet till sanning som en korrespondens mellan påståenden och verkligheten".¹⁸ Åttiotalets postmarxistiska vändning resulterade i detta lingvistiska ingrepp som "definitivt fränkopplade politik från klasskamp" genom att ge fullständig autonomi till "diskurs" som en "avgörande historisk bestämmande faktor".¹⁹

Ytterligare ett utfall av denna språkliga modell var "historiens randomisering", vilket i sin tur relativiserade historiska kamper till att bestå av diverse talakter. I hans briljanta forskning på klasskamp under 20-talet inne i en metallfabrik i Moskva, illustrerar historikern Kevin Murphy gränserna för studier påverkade av lingvistik, som "uppmannar till närstudier av 'klassers språk'" som i slutändan reducerar klass till "blott [en] av många, 'omstridda' identiteter".²⁰ Istället för att förklara motsägelserna inom proletariats kamp och byråkratiseringen av

19 kommunistiska institutioner med den "språkliga vändningen" eller "Bolsjevickiskt talspråk" söker Murphy konkreta yttringar av klasskonflikt och deras organisatoriska sammanhang.⁹¹ Resultatet är en historiematerialistisk studie som skiljer revolution från representationsregimer (identitet, språk, etnicitet, kön) genom att fråga "hur kan det komma sig att århundradets mest oregerliga proletariat accepterade framväxten av ett politiskt och ekonomiskt system som på alla tänkbara sätt visade sig motverka arbetarklassintressen?"⁹² Det blir omöjligt att besvara denna fråga med en lingvistisk postmodernism som situerade arbetarkampen som en dekonstruktivistisk identitetsposition.

Det ryska proletariatet som revolutionerade arbetarklasskamper genomled inte försämrade ekonomiska villkor för att deras identiteter formades av regimens representationsmodeller (exempelvis "Bolsjevickiskt talspråk", "Sovjetmål") utan snarare på grund av en lång historia av kamper som formade sin politik genom helt och hållet andra förutsättningar än de som drivit borgerlig ekonomiförståelse. Enkelt sagt så var det verkligen så att arbetare använde ett eget språk, som skiljde sig från borgerlighetens exploaterande diskurs, men som inte villkorades av kommunistiska institutioner. Proletariatets språk var totalsumman av deras aktivism och erfarenheter. Som Marx och Engels skrev, var en förutsättning för att utöva revolutionär politik att "stiga ner från språket till livet" även om detta knappast kan ske genom ordens mirakulösa makt.

Reducerandet av sanning till en språkeffekt – eller vad Badiou benämnt lingvistisk idealism, eller "ideallingvistik" – var också mycket närvarande inom studier av det ryska avantgardet.⁹³ Boris Groys representerar denna tendens bäst med argument som att "under Sovjetepoken erhöll språket en ny enighet, ett nytt språkligt undermedvetet som på konstgjord väg, 'trummat in' av partiet".⁹⁴ Enligt honom blev det nya Sovjetpartispråket den naturliga fond för de aktiviteter som informerade det estetiska eller politiska avantgardet. Därmed var den verkliga skaparen i det revolutionära Ryssland inte avantgardekonstnärerna eller futuristerna utan Lenin själv: "sin epoks demiurg".⁹⁵ Så tolkar Groys formalisternas analys av Lenins stil: som en kanonisering av Lenin, som det ultimata uttrycket för statsapparatusens undermedvetna. Enligt honom föreställde sig LEF-isterna och formalisterna Lenin som en möjlig ingång till regeringens djupa själ. Groys gör precis som Badiou beskrev att samtida sofister opererar (eller ideallingvister) – han försöker

"ersätta idén om sanning med idén om styre".⁹⁶ I Groys senaste bok *The Communist Postscript*, gör han språket till ett verktyg för staten så till den grad att det antas ha "förmågan att förena bas och överbyggnad direkt och omedelbart... en förmåga som realiserades i ett socialistiskt, kommunistiskt samhälle".⁹⁷ Enligt Groys är språket allt – det har en allomfattande logik, är motsägelsefullt, heterogent, oändligt och paradoxalt. Det förkroppsligade den sovjetiska regimen, som var "först och främst förvaltningen av metanoia, av ständig övergång, av ständiga slut och ny början, av självmotsägelse". För att historiskt bekräfta kommunismens "förspråkligande" inom ramen för den paradoxala staten, ger Groys exemplet då Lenin 1908 beslöt att rättfärdiga varför representanter för RSAP (Ryska Socialdemokratiska Arbetarpartiet) skulle ta plats i Duman (parlamentet) samtidigt som han uppmanade gräsrotterna att kämpa emot Duman. Det är lustigt hur denna leninistiska gest frammanar en metafysisk slutsats om bolsjevikspråkets paradoxala form istället för att stödja Lukács påstående om att "kärnan i Lenins tänkande är revolutionens aktualisering", som skall uppnås med alla tänkbara medel.⁹⁸

Noter:

1. Maria Janion, *Romanticism, Revolution, Marxism*, Nolit, Belgrad, 1976, s. 75. Det faktiska citatet är från Paul Lafargues minnen av Marx.
2. Jean-Jaques Lecercle, *A Marxist Philosophy of Language*, översatt till engelska av Gregory Elliott, Brill Leiden, 2006, s. 96.
3. V.I. Lenin, *Collected Works Vol. 38: Philosophical Notebooks*, Foreign Languages Publishing House, Moscow, 1963, s. 89.
4. Karl Marx och Friedrich Engels, *The German Ideology*, Moskva: Progress Publisher, 1968, s. 503
5. Ibid. s. 504-505.
6. Julia Kristeva, *Desire in Language: A Semiotic Approach to Literature and Art*, Basil Blackwell, London, 1982, s. 33.
7. Jean-Joseph Goux, "Marx and the Inscription of the Labour", *The Tel Quel Reader*, red. P. French och R-F Lack, Routledge, London, 1988, s. 50-69.
8. Maria Janion, s. 120.
9. Karl Marx, *Kapitalet: kritik av den politiska ekonomin*. Lund: A-Z. 1969. Översättning av Ivan Bohman, Ruth Bohman, Bo Gustafsson och Arno

Seyler. Ruth Bohman samt Bo Gustafsson, sjätte upplagan utgavs 2013 på Arkiv förlag. Marx, "Le 'Feu' du Changement de Forme", finns publicerad i *Change*, no. 2, 1969, s. 91-83. Numera finns hela nummer av denna tidskrift inscannade och elektroniskt tillgängliga genom *les presses du reel*.

10. Leon Robel, "Notes fragmentaires pour une étude des rapports entre Eisenstein et Tynianov", *Change*, no. 2, 1969, s. 57. "Je ne comprendrais pas la littérature, s'il n'y avait eu la Révolution".

11. Jean-Pierre Faye, "Destruction, révolution, langage", *Change*, no. 2, 1969, s. 125-126

12. Ernesto Laclau, "Metaphor and Social Antagonisms", *Marxism and the interpretation of Culture*, red. C. Nelson och L. Grossberg, University of Illinois Press, 1988, s. 252.

13. Ernesto Laclau och Chantal Mouffe, *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics* [1985], andra utgåvan, London: Verso, 2011, s. 42.

14. Laclau och Mouffe, *Hegemony and Socialist Strategy*, s. 50. De skrev också att Marxism "måste överge sitt klass-ghetto", s. 58.

15. Laclau och Mouffe, *Hegemony and Socialist Strategy*, s. 110, 113.

16. Perry Anderson, *In the Tracks of Historical Materialism*, The University of Chicago Press, 1983, s. 40.

17. Anderson citerar Saussure som stöd för hans kritik: Språket är en sådan typ av mänsklig institution som gör att alla andra mänskliga institutioner, med undantag för skrift, enbart kan förvilla oss kring dess verkliga essens om vi förlitar oss på deras analogi", s. 42.

18. Anderson, s. 46.

19. Ellen Meiksins Wood, *The Retreat from Class: A New 'True' Socialism* [1986], London: Verso, 1998, s. 47.

20. Kevin Murphy, *Revolution and Counterrevolution: Class Struggle in a Moscow Metal Factory*, Chicago: Haymarket Books, 2007, s. 2-3.

21. Begreppet "speaking Bolshevik" används av Stephen Kotkin för att beskriva "det obligatoriska språket för självidentifiering och som sådant en barometern för ens politiska trohet mot saken". Stephen Kotkin, *Magnetic Mountain: Stalinism and Civilisation*, University of California Press, 1995, s. 220. Kotkin finner å andra sidan nyckeln till detta begrepp från Victor Klemperers "speaking Nazi".

22. Murphy, *Revolution and Counterrevolution*, s. 2.

23. Alain Badiou, *Theory of the Subject*, översatt av Bruno Bosteels, Continuum, London, 2009, s. 188.

24. Boris Groys, *The Total Art of Stalinism: Avant-Garde, Aesthetic Dictatorship and Beyond*, översatt av Charles Rougle, Princeton University Press, 1992, s. 45.

25. Groys, s. 68.

26. Alain Badiou, *Manifesto for Philosophy*, översatt av Norman Madarasz, State University of New York Press, 199, s. 117. Groys drar en skiljelinje mellan avantgardet och staten på följande vis: "Det hade aldrig funnits någon anledning att undertrycka avantgardet för dess svarta rutor och Zaum-poesi hade begränsat sig till konstnärliga utrymmen, men faktumet att det blev förföljt antyder att dess verksamhet intog samma territorium som staten". Groys, s. 35.

27. Boris Groys, *The Communist Postscript*, översatt av Thomas Ford, London: Verso, , 2009, s. 61.

28. Georg Lukács, Lenin, s. 11.

Texten är hämtat ur förordet till *Coiled Verbal Spring Devices of Lenings Language*. Rab-Rab Press, Helsinki, 2018 av Sezgin Boynik. Översättning av Steven Cuzner.

→ Att tala och skriva utan ord: strejk och omsorg Karl Lydén

1

I mars 1983, i en längre konversation med ordföranden för fackföreningen *Confédération française démocratique du travail* (CFDT), säger Foucault att facket kan fungera som en *veridique*, det vill säga som sanningssägare.¹ Detta ouppmärksammade och till synes okontroversiella uttalande är i själva verket mycket intressant i relation till Foucaults sena verk – och det av två anledningar. För det första överför Foucault här ett begrepp han har tillämpat i sina undersökningar av sanningssägandets politiska och filosofiska funktion under antiken på sin egen politiska samtid. Dessa undersökningar som sysselsatte Foucault under hans fyra-fem sista år – och som lämnades oavslutade, olösta och inkonklusiva efter en lång period då Foucault inte publicerade några nya böcker – behandlar individuella oftare än kollektiva subjekt, och har av många betraktats som ett etiskt snarare än politiskt projekt; dessutom har relationen till en politisk samtid förblivit oklar och ringa undersökt, kanske också på grund av Foucaults egna varningar om farorna i att tillämpa lösningarna från en epok på problemen i en annan. Men här överför han alltså ett av de mest centrala begreppen, “veridiktions” eller sanningssägande, på en politisk aktör i samtiden, vilket plötsligt låter oss engagera rikedom hos det antika materialet med avseende på tillkomsten av kollektiva, politiska subjekt i vår egen samtid.

För det andra talar Foucault här om en aktör vars sanningssägande inte bara består av tal i egentlig mening. Förutom medlemsantalet ligger fackföreningens potentiella stridsåtgärder och handlingar bakom varje uttryckt mening. Av de olika medel som står fackföreningarna till buds är naturligtvis strejken det främsta, men även andra former av direkt aktion. Fackföreningens sanningssägande eller “veridiktions” handlar alltså inte om något vanligt tal, utan om ett tal som ständigt kan följas av ett icke-diskursivt och i allt väsentligt ordlöst etablerande av en viss sanning. Varför är detta intressant? Därför att Foucault, i sina analyser av det nyliberala regeringssättet i de föreläsningar som bär namnet *Biopolitikens födelse*² fastslog att ett av liberalismens och nyliberalismens mest grund-

läggande och centrala kännetecken var att det i alla avseenden gjorde marknaden till platsen för regerandets veridiktions, eller med andra ord, gjorde marknaden till platsen eller mekanismen för att utsäga den sanning som allt regerande måste utgå ifrån och anpassas efter. Och “utsägandet” av denna sanning sker naturligtvis inte i första hand med ord, utan genom balansen av ekonomiska antaganden, beräkningar och transaktioner.

Om vi sätter dessa två former av veridiktions – som Foucault diskuterar vid olika tillfällen – mot varandra, har vi alltså, å ena sidan, kapitalet, marknaden som platsen som uttalar sanningen efter vilken allt regerande måste utformas. Och å andra sidan, arbetet, löntagarnas sammanslutning och fackföreningarna som sanningssägare. Aldrig har en grundläggande konfliktlinje i det Foucault kallar “sanningens politik” framträtt så tydligt.³ Inte heller har det någon annanstans i Foucaults sena verk utkristalliserat sig ett så distinkt “samtal” på en nivå av ekonomiska relationer och kraftförhållanden; ett socialt tecken-system som trots dess utrymme för olika kamper kan föra tankarna till de sociala hieroglyferna i Marx varufetischism. Vid denna punkt står därför allt och väger; åren av föreläsningar tillägnade den grekiska och romerska antikens begrepp om sanningssägande och omsorgen om sig själv, gripandet efter nuet i karakteristiken av den då ännu framväxande nyliberalismen i *Biopolitikens födelse*, det omfattande engagemanget i den politiska fackföreningen *Solidarnosc* (ett engagemang som låg till grund för samtalet med CFDT), och det Foucault betecknade som viljan att inte låta sig regeras på visst vis i föredraget “Vad är kritik?”. Vid denna punkt finner vi också förutsättningarna för att utifrån hans tänkande gå vidare.

2

I mars 2020, när coronaviruset klassades som en pandemi av WHO, när rekommendationerna om att arbeta hemma trädde i kraft, när umgänge med människor inomhus upphörde, när olika former av lek och spel mellan människor avstannade, när, kort sagt, allt drabbades av en fruktansvärd förlamning, ett slags tillstånd av akut tristess – då började jag få mycket svårt att arbeta. Det vill säga, att skriva på min doktorsavhandling i filosofi, vilket också är vad som utgör ramen för min anställning. Det var inte det att jag inte ville, eller att jag inte behövde. Det var absolut nödvändigt: jag måste skriva, dessutom ville jag inget hellre än att skriva. Tid fanns naturligtvis i överflöd. Men jag kunde inte.

Det berodde förmodligen på flera olika saker. Jag erkänner att det disorienterande tillståndet – av global osäkerhet, både i medicinska och ekonomiska termer, men också av handlingskraften i de plötsliga, dittills förnekade möjligheterna att med några penndrag genomföra storskaliga finansiella och lagstiftande åtgärder som tidigare betraktats som omöjliga – fick mig att tvivla på filosofins relevans och förmåga att på något meningsfullt sätt intervensera i dessa processer. Filosofin själv, i form av de första självuppfyllda, förutsägbara reaktionerna och kommentarerna kring pandemin, gjorde det inte lättare. Kanske framträdde filosofins fåfänglighet än tydligare för mig också genom dödens nya aktualitet, döden som en droppsmitta – även om denna insikt borde ha nåtts genom studiet av filosofins alla egna antika och moderna meditationer kring att livet blott är en förberedelse för döden. På ett mycket mer prosaiskt plan, dessutom, ska jag inte förneka att det i min oförmåga att arbeta fanns en aspekt av brist på övervakning. I början saknade jag mest av allt möjligheten att åka till högskolan: de oglamorösa barackerna utanför innerstaden som för många tycks vara symbolen för administration och andefattigdom har alltid tilltalat mig i hur de påminner om att det intellektuella och akademiska arbetet som en offentlig och publik uppgift, där en viss transparens ingår. Detta och behovet av en mer personaliserad men lika indirekt kontroll utgjorde kanske min längtan tillbaka in i panoptikon, till arbetsrummet med glasdörr där ingen tittade på mig men jag visste att jag kunde ses.

Men oavsett dessa skäl framträdde något som överskuggade det andra: en högst personlig, militant och kontraproduktiv arbetskamp. Något jag inte kunde undgå att betrakta som ett slags strejk. Jag försökte alltjämt att sätta igång, jag tvingade mig att skriva de första orden i meningar, de första meningarna i stycken. Men längst inne i det som driver mitt arbete framåt, i den lilla tändande gnista eller impuls, i den kraft, vilja eller vad vi än vill kalla det, ekade ett skratt kallt och hårt, och en fullständig vägran: "Nej. Jag arbetar inte under sådana här villkor." Och hur skulle jag inte kunna förstå? Hur skulle denna svärgripbara kreativa förutsättning för att producera fungera utan allt som jag ganska målmedvetet har gjort till formen för mitt liv: att dela mat med andra som grunden för att föra ett samtal, att bjuda och bli bjuden, att visa och visas omsorg, att umgås i det offentliga och i någon mån lösa upp gränsen mellan vänner och okända, att leka och spela med andra, att utföra

en politisk manifestation eller handling tillsammans med andra, och sedan se tillbaka på och prata om allt detta med andra? Hur skulle det gå utan allt det jag högst omedvetet har gjort till viktiga delar av mitt liv, som jag i vissa fall trodde att jag inte ens tyckte om: småpratet med människor man stöter på, framförandet av artigheter och hälsningar till kollegor och bekanta, de långsamt pågående samtal med kollegor och vänner som i vissa fall varar i år? Det jag beskriver handlar alltså inte om något sådant som en omsorgsfull strejk*, utan strejk mot bristen på omsorg, en strejk som uppstod på grund av omöjligheten att sörja för mig själv som jag skulle vilja.

Nu har jag börjat lära mig nya omsorger. Det är nödvändigt. Inte minst för att strejker som befinner sig utanför den direkta produktionen, utanför den sfär där nedläggningen av arbete utgör ett direkt hinder för motpartens skapande eller realiserade av värde, tenderar att slå först mot de strejkande själva.

3

Strejker och fackföreningar har även idag en roll att spela i sanningens politik. Samtidigt skiljer sig situationen på ett avgörande vis från när Foucault diskuterade frågan för fyra decennier sedan. Medan den organiserade industriarbetarklassen i länder som Frankrike har krympt och förlorat sin kraft så har den industriella produktionen till stor del förlagts till platser där fackföreningar är förbjudna eller strikt begränsade. Därför är det förmodligen nödvändigt att reflektera kring andra möjliga former av sanningssägande och dess plats i produktionen – sanningssäganden som på ett liknande sätt kan bestrida de marknadsresultat som villkorar allt regerande. Och även om det är oklart vilka kollektiviteter vi – vi som löntagare, arbetslösa, sjukskrivna, åtgärdssysselsatta, papperslösa, rasifierade eller inbegripna i rasifieringens logik, vi som regerade subjekt – kan komma att uppgå i för att tillägna oss detta nya "tal", så är det enda jag tror mig veta att det måste gå vägen genom ett visst omsorgsarbete. Inte bara för att jag har märkt att brist på omsorg är direkt skadligt för framåtskridandet av kritiskt arbete. Men också för att omsorgen om sig, i den hellenistiska och romerska form som Foucault beskriver i *L'Herméneutique du sujet*,⁴ också inbegriper ett sanningssägande om världen: ett kritiskt värv som syftar till att identifiera och befria sig från det som förslavar en och begränsar en.

* Även titeln till en utställning på Mint curerad av Michele Masucci som öppnar hösten **2021**.

Noter:

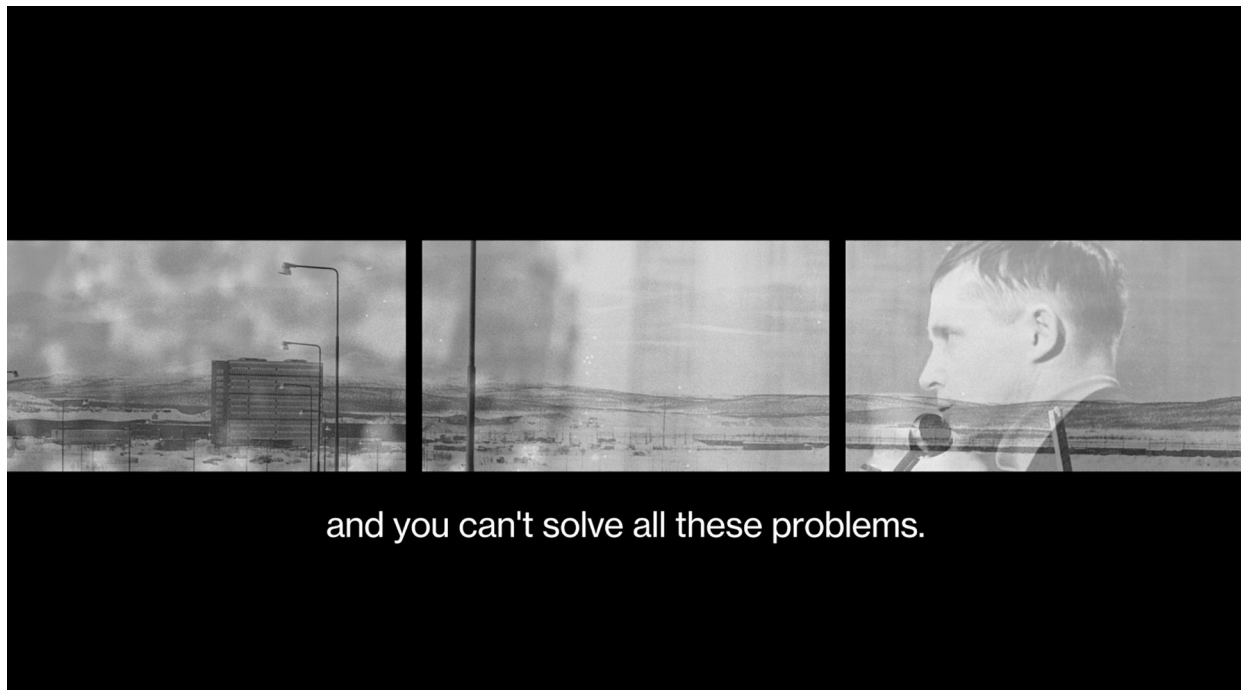
1. Michel Foucault, "La Pologne, et après?" i Dits et Écrits II, **1976–1988** (Paris: Gallimard, **2001**), **1323–24**.

2. Michel Foucault, *Biopolitikens födelse: Collège de France 1978–1979*, övers. Sven-Olov Wallenstein och Gunnar Holmbäck (Hägersten: Tankekraft förlag, **2013**).

3. Michel Foucault, *Qu'est-ce que la critique? suivi de La culture de soirméneutique du sujet*, (Paris: Vrin, **2001**), **39**.

4. Michel Foucault, *L'Herméneutique du sujet*, (Paris: Seuil/Gallimard, **2001**), **134**, **212**.

→ *Silvertunga, ett arkivmontage*
Ingela Johansson

Stillbild från *Silvertunga* – Den Stora Gruvstrejken 1969–70, Ingela Johansson, 2020

Ture Rantatalo, jag förstår att det är många som vill säga det de gått och burit på. Det är ju ett gammalt ordspråk som säger, tiga är guld och tala är silver. Vi måste nöja oss med silvret. Man kan ju inte tiga ihjäl alla problem.

/Ture Rantatalo

Den 9 december 1969 utbröt den stora gruvarbetarstrejken i Malmfälten i Norrbotten. Den omfattade 4800 gruvarbetare vid LKAB:s gruvor i Svappavaara, Kiruna och Malmberget.

Verket *Silvertunga* – Den Stora Gruvstrejken 1969–70 (2020) är ett montagearbete med material från gruvstrejkens historiska förlopp utifrån glömda pressbilder och privata arkiv. Verket producerade till utställningen Kiruna Forever på ArkDes och visas på Luleåbiennalen 2020.

Förutom det stora intresset för gruvstrejken som lockade upp forskare, socionomer, journalister och kulturarbetare blev Malmfälten, och speciellt Kiruna, invaderat av pressfotografer. På fotografier samlas journalister runt gruvarbetarna som om de vore dagens uppvaktade artister. Det blixtrar från fotokameror, mikrofoner trycks fram under näsan på strejkkommitténs presstalesman Hilding Lindström. Men det finns också många ögonblick där inget märkvärdigt händer. I väntan på resultaten från förhandlingarna sitter pressrepresentanter och småpratar längs

korridorerna, eller läser tidningarna, förmodligen byter de analyser med varandra. Vad fotona avslöjar är hur uppvaktade gruvarbetarna var av presskåren bestående av unga journalister som även dem tillhörde 68-generationen. Det är lätt att glömma de anonyma pressfotografernas engagemang.

I arbetet med *Silvertunga* har jag låtit framkalla flera hundra negativ bevarade på olika negativrullar. Materialet från pressfotografierna ägs i dag av Norrbottens Media, där flertalet tidningar såsom Norrbotten Kuriren och NSD ingår. Pressfotografierna har den ideella rätten. På Arkivcentrum i Luleå var enbart ett fåtal bilder namnmärkta på baksidan eller direkt på arkivmappen. Jag får hoppas att de pressfotografer som jag inte fått tag i, eller namngett, inte hade varit emot att jag använt deras bilder. Vad är alternativet annars, att de ligger i arkivet oframkallade i 25 år till? Min tanke är att bilderna jag låtit digitalisera kan tillgängliggöras och användas i arkivet för vidare forskning. Den stora motivationen att göra en film som verkar som ett meta-arkiv var dock femtioårsjubileet av strejken som pågick vintermånaderna årsskiftet 1969/1970. För visst är det väl värt att minnas den strejk som öppnade upp för 1970-talets vilda strejker och bidrog till arbetsrätten, LAS och MBL? Dessa strejker var en förenad arbetarklasskamp, understödda av tusentals industriar-

betare som tillslut fick LO att decentralisera sin makt och öppna upp för lokalt arbetarinflytande.

Strejken är nästintill mytomspunnen. Mycket stod på spel i gruvsamhällena i Norrbotten, en dynamit som självantände. På politisk nivå handlade det om kampen om inflytande på arbetsplatsen som förenklat stod mellan socialdemokrater och kommunister. Gruvstrejken hotade den svenska modellen som skapat arbetsfred. En gruvarbetare skulle inte statuera exempel och utmana staten, fackföreningsrörelsen och gå emot det egna kollektivet. Sara Lidman höll ett brandtal om att den orättvist behandlade arbetaren i det större maskineriet som drabbats av alltför kraftiga rationaliseringar som följd av Taylorismen. Rörelser-tid-studiesystem infördes där ögonrörelser mättes. Gunnar Kölher blev omplacerad efter att han druckit vatten på arbetstid.

På ett plakat står det:

Jag föll i schaktet. 1957.

Förtjänsten Kr 17.22

Omplacerad. 1969.

Förtjänsten Kr 11.20

Hela landets befolkning satt på helspänn under Ekots nyhetsutsändningar. Militärmakten fanns inom räckhåll och IB kom att avslöjas kort därpå. I medierapportagen smutskastades ofta de strejkande, men med vass tunga gick Harry Isaksson i försvar, det var bara att kolla fakta genom att fråga dem direkt så skulle misstankar skingras. De hade inget att dölja. Pressfotograferna var oftast anställda på tidningarna. Redaktörsarbete och vinkling på reportage låg utanför det direkta uppdraget att dokumentera händelseförloppet.

I Margareta Vinterhedens och Alf Israelssons film *Gruvstrejken 1969–70* skildras ett bredare sociologiskt perspektiv på samhället, hur människors vardagssituation berördes av strejken. Silvertunga gör en liknande utblick på samhället, arkitekturen och småstadslivet. Pressbilderna kontextualiserar strejken utifrån vardagslivet och reproduktionen av arbetet. Foton från gudstjänster i Kirunas vackra träkyrka och bilder på växeltелефonister och affärsbiträden. I snö vitt landskap med LKAB i horisonten syns ett plakat i väggkanten med texten "Vänd hem, tänk på era arbetskamrater!". En hel del fotografier skildrar platserna för förhandlingar på Hotell Ferrum och LKAB:s bolagskontor men även fiket Brända tomten där man träffades mer inofficiellt. Många ramlösaflaskor finns dokumenterade på olika

mötesbord. De unga pressfotograferna stod förmodligen inför sitt livs uppdrag att dokumentera och intervjua strejkledarna som utmanat välfärdsstaten men emellanåt pausades allt när förhandlingarna strandade, istället vändes blicken mot staden och vardagen.

Jag tittade extra noga efter kvinnor och barn på bilder. Gruvstrejken representeras ofta av bilder på sammanbitna gruvarbetare som nästintill blivit ikoniska. På bänkrader från stormöten syns barnansikten kika fram. Det är glada, öppna ansikten. Det förekommer bilder på kvinnor som ska gå in på Tempus och handla, delaktiga i strejkförloppet genom att ge understöd i hemarbetet. Med en ovisshet om hur länge strejkkassan skulle räcka fick de handla varsamt. Bilder som dessa passerar i förbifarten. Vem är kvinnan med barn som står framför ett välkänt arkitekt-ritat hus i vitt vinterljus?

Filmen bör inte ses som ett sanningsenligt historiskt dokument. Även om jag arbetat noggrant med att placera bildmaterialet så att det överensstämmer med ljudinspelningar från möten har jag vid enstaka luckor i det audiovisuella materialet fått pussla ihop narrativet genom att ersätta det med likvärdigt material. Narrativet följer strejkutvecklingen, 57 dagars strejk på 57 minuter.

Ljudspåret kommer ifrån Kenny Karlssons privata inspelningar, främst från stormötena i Kiruna Stadshus, men också från mötena i Kiruna sporthall. Stormötena var öppna för publik. Strejkmötena hölls även i Malmbergets sporthall, men där har Kenny inte följt upp, och han hade också otur att misslyckas med inspelningarna, ljudet består mest av ett stort sorl. En magnetslinga störde inspelningen säger han som introduktion på banden. När jag träffade Kenny i Kiruna för tio år sedan var han ganska fåordig. Vi pratade om det inspelade materialet som han skänkt till Kiruna Bibliotek. Jag frågade om det var okey att använda inspelningarna till min bok och låta digitalisera banden. Jag fick göra vad jag ville svarade han, det var mest en kul grej. Det som inte fastnade från Kennys inspelningar ifrån Malmberget har jag kompletterat med inspelningar som finns på Norrbottens Museum och Gällivare museum. Allt bild- och ljudmaterial som jag använt är autentiskt, även gitarrsolot som hamnat på ett av strejkbanden. Vad gjorde det där?

Silvertunga är en subjektiv tolkning av ett historiskt händelseförlopp, ett montage, eller ett slags cut-out från stormötena och den omgivande miljön. Filmen ger en sammanhängande bild

och övergripande förståelse av strejkhändelserna. Det är dock med en viss ödmjukhet jag gör det anspråket. 68-generationens filmare, Lena Ewert och Lars Westman, skildrade strejken sanningenligt, objektivt. De delade gruvarbetarnas upplevelser av strejkförloppet eftersom de dokumentera de slutna rummen och följde strejkkommitténs arbete inifrån. *Kamrater motståndaren är välorganiserad*, klipptes av en av gruvarbetarna vald klippkommitté. Jag varken vill eller kan jämföra mitt arkivarbete med den fantastiska 68-generationen filmare som med sina utmärkta rapportböcker och rapportfilmer ville omkullkasta strukturer och maktförhållanden. Det jag bidrar med är litet, men likväl viktigt i en samtid, en vilja att förmedla talen till en ny publik.

Filmen gjordes som en tre-kanalig installation till utställningen på ArkDes. Delar av det rivna stadshuset i Kiruna byggdes tillfälligt upp, talarstolen tillsammans med de vackra träräckena installerades. Idén, som växte fram tillsammans med curatören Carlos Mínguez Carrasco, var att publiken skulle kunna inta podiet och därifrån kunna ta del av de fantastiska tal som hölls i stadshuset av Elof Luspå, Martin Gustavsson, Harry Isaksson och Ture Rantatalo mfl.

En efter en ställde de sig i podiet och talade inifrån den kollektiva erfarenheten. Den enda som avviker är Ebba Köhler som också är den enda kvinnan som intar podiet. Istället för att hålla tal läser hon en lång dikt. Efteråt vill applåderna aldrig sluta.

Vi kände vreden bubbla
så djupt djupt inom oss
De tjänar mer än dubbla
för att de kallas boss
Här ska vi gå och slita ont
foga oss i allt
Ur gruvan ska vi gräva ton
ej känna det är kallt

Vi ska ej känna gaser
ej stendamm eller fukt
men akta oss för rasen
och jobba hårt med tukt
(...)

/ Ebba Köhler

Strejken upptog stora delar av det politiska samtalet i offentligheten och i talarstolen blir jaget större än sig självt och uppgår i alla de möjligheter som samlingen uppbar. Stadshuset i Kiruna var en av de demokratiska platser där

stormöten hölls. Sammankomsten stärkte gemenskapen och identiteten som gruvarbetare. Samlingen som sådan utgjordes av ett vi men är likväl fragmenterad i sin heterogenitet. Att tala inför en församling är en konstform. Till skillnad från "den mänskliga mikrofonen", som använts som taktik när mikrofoner är otillåtna vid demonstrationer, där alla på samma gång framför ett budskap, ville de strejkande avlägga enskilda vittnesmål för att kunna formulera krav.

Det finns ingen människa som är missnöjd som går på arbetsplatsen, som kan prestera ett fullgott arbete och ett arbete som ger resultat. Man är ju missnöjd och då blir det ingenting gjort. Nu har man ju sagt att alla som tjänar 130 000 är i dagens läge är socialfall, och det är också en hämning. Går man och jobbar i gruvan och tänker att här klarar jag mig inte utan jag är ett socialfall som det tidigare hette inom fattigvården, då känner man en mindervärdeskänsla, då håller man igen, man tänker ska jag jobba för den här lilla slanten och sen måste jag för att klara mig gå till socialvården och begära extraförstärkning. Nej, vi måste klara upp lönen till den grad så att vi kan med den lön som vi förtjänar även existerar, och själv någon gång då och då, om inte nu varje månad, lägga undan en slant vid sidan av så att man kan använda den passande, till sjukvård och liknande...

/Ture Rantatalo

På stormötena diskuterades missförhållandena på arbetsplatsen, målet var egen bestämmanderätt och ett tillbakatagande av makten. Vissa av talarna pratar utifrån en livslång erfarenhet om praktisk politisk kamp. Ofta punkteras motståndarens argument genom satir som avlossar vilda applåder. Men vad betyder det att tala med sin egen röst? Det finns många starka ögonblick med arbetslivserfarenheter om förödmjukelse på ett djupt personligt plan. Delade livserfarenheter om det mänskliga värdet ligger till grund för gemenskap och själva klassammansättningen, industriarbetare emellan. För mig överträffar talen den politiska organisatoriska verkligheten år 1969 och närmar sig nivåer av poetiska utsagor och drömmar om en värld bortom den rådande. Samlingen som då var en reell kraft förstärker drömmar och föreställningsförmågor om möjliga alternativ för framtiden.

*Silvertunga, den stora gruvarbeten strejk
1969–70 möjliggjordes genom samarbetet
med Norrbottens Media tillsammans med
dess pressfotografer, frilansande för olika tid-
ningar i Norrbotten, dokumenterade strejken:
Duff Deutgen, Rolf Eriksson, Jacob Forsell,
Lennart Norman, Lars Öqvist och många
fler vars namn inte nämnts i förhållande till
fotona. Kiruna kommun har stött arbetet med
Börje Rönnbergs fotografiska verk.*

→ *Arbetarrörelsens hemliga museum* Aleksi Borisjonok

Vi försökte flera gånger att ta oss in i Belarus Förenade Fackförbunds museum, som är beläget på ett centralt torg i Minsk, inuti Fackförbundens Palats. Museet, som drivs av de officiella fackförbunden, är alltså hemligt och otillgängligt. Vi försökte ta oss in direkt från gatan, men utan framgång. Vi försökte skriva till ledningen för Fackförbundens Palats, en organisation som även driver en mängd andra verksamheter i anslutning till museet.

Det är helt enkelt omöjligt att ta sig in i detta museum på ett sätt som kan jämföras med andra normala institutioner. För att besöka Palatset krävs särskilda befogenheter. Det är dessutom otillåtet att besöka museet som privatperson, för att få tillträde måste du höra till en grupp. Skulle vi någonsin lyckas se salarna som sägs berätta fackens och arbetarrörelsens historia i Belarus? Administratören (möjligen den enda person som överhuvudtaget jobbar där) informerade oss prompt att det är Palatsledning som ger besöksrättigheter. Vi fick höra att "ni måste göra en ansökan för att organisera ett gemensamt gruppbesök", "ni måste samla en grupp på minst tio personer", "ni behöver få tillstånd av Palatsets chefsintendent", "ni kommer behöva betala fem rubel var", "vi hör av oss". Sedan, efter ett utdraget och tröttsamt gräl la administratören helt enkelt på luren.

Jag ber vänligen om tillåtelse om ett besök för en grupp på åtta till tio personer, till den 22 oktober, 2020, kl. 11:00 på morgonen. Gruppen inkluderar kulturarbetare som vill bekanta sig med facklig historia och arbetarrörelse i Belarus.

Administratören kontaktade aldrig oss som utlovat. Vi fick senare besked via telefon att hon hade smittats av coronavirus och inte ville offentliggöra något. Detta var hennes hemlighet och det var därför hon aldrig ringde tillbaks. Museet desinfekterades. Min mamma, som en gång i tiden varit biträdande ordförande i fackförbundskommittén ringde ett samtal till ledningen och blev varse om att det aldrig förekommit någon virusinfektion. De sa att de helt enkelt inte ville ta emot grupper "från gatan". Museet hör till Federationen "så du kommer behöva en blankett

från fackförbundskommittén för att komma in". Kvällen därpå visade det sig att den huvudansvarige för Federationen höll på att förbereda den största samlingen till stöd för Lukasjenko sedan massdemonstrationerna hade börjat två och en halv månad tidigare och detta dagen innan generalstrejken. Generalstrejkvarseln gällde uppmaningar att avsätta presidenten, frige politiska fångar och ett omedelbart slut på polis- och statligt våld. Det är sannolikt att museiadministratörerna var oroliga för någon slags civil olydnadsaktion. Men hur kan ett museibesök där vi troligtvis skulle vara de enda besökarna ses som en provokation? Vad var det de dolde från oss? Vid dagens slut hade samlingen till stöd för regeringen ställts in.

Vad hade föremålen och dokumenten inne i museet berättat? Vad kunde de utställda föremålen och den guidade visningen visa oss? Kanske hade vissa av sakerna visat kritik mot fabrikschefer och kapitalister och pekat på utsugning av arbetskraften. De kanske hade beskrivit solidaritet och visat på andra sätt att skapa allianser mellan arbetares kroppar och material. De hade kanske framställt kamrater som varit framgångsrika med att återerövra sin tid. Hade det hemliga museet lockat oss att, såsom Saidiya Hartman¹ talar om, "kritiskt fantisera" kring historier om Rakov – kvinnosmugglarna, eller Narach-fiskarna i strejk?

Idag är vår enda tillgång till museet begränsad till ett fåtal lågupplösta bilderna man kan hitta på internet. Fabriksmuseerna som finns i anslutning till Zhodino och Soligorsk kunde vi inte heller besöka – de är skyddade från allmänheten och kan inte besökas "från gatan". Därmed är inte bara återgivning av produktionsförhållanden dolda från oss men även historierna om dess kamper. Officiella utställningar om högtidligheter med medaljer, gåvor och porträtt – dessa fördunklar olyckor, erfarenheter och organisationer. Vi trodde att vi skulle få socialismens historia, berättelser om fattigdom och svält, om de som arbetar för nöje och de som överger arbetet, om strejker och om att bilda solidaritetskedjor, om de som utför det osynliga arbetet, om maktförakt och om att erbjuda kamraten intill en hjälpande hand. Ett sådant museum hade varit flimrande: tillgängligt för alla närsomhelst men samtidigt förmöget att försvinna när det krävs och då bli hemligt.

Strejken ställdes aldrig in. På lördagen var det en kvinnomarsch, sedan, på måndagen, annonserades generalstrejken. "En kvinnas arbete tar aldrig slut". Men vad skulle hända om det tog slut på måndag?²

Noter:

1. Saidiya Hartman, *Venus in Two Acts*, *Small Axe Journal*, Indiana University Press, Number **26** (Volume **12**, Number **2**), June **2008**. pp. 1-14

2. Denna text skrevs efter det misslyckade besöket till Fackförbunds och Arbetarrörelsens museum i Minsk, Belarus i oktober **2020** och publicerades på ryska i *TransitoryWhite*.

Alltsedan augusti har folk i Belarus revolterat mot orättfärdiga val, staten och polisvåld. Bland olika former av motstånd var strejker inom storindustrin och kulturföretag de mest kraftfulla verktygen för civil olydnad. Nu, i februari **2021**, börjar arbetare få fängelsedomar för dessa motståndshandlingar. Till exempel Igor Pavarov, Aleksandr Bobrov och Yevgeny Govor, som arbetade vid Belarus Metallindustri i Zhlobin, har fått tre år respektive två och ett halvt för att ha deltagit i en gatublockad som bidrog till att tre produktionsugnar stängde ner **17 augusti 2020**.

I februari **2021** kommer titeln till denna text bli titeln till en utställning på Hoast i Wien curerad av Aleksei Borisionok med Gleb Amankulov, Uladzimir Hramovich, Marina Naprushkina, Olia Sosnovskaya och ett specialbidrag av Valentin Duduk. Utställningen förkroppsligar föreställningen om ett hemligt museum för arbetarrörelsen. Det framställer en fragmenterad berättelse om arbetares arv, historiska strejker och samtida former av arbetsvägran i Belarus och andra platser. Utställningen öppnar **26 februari 2021** och stänger **21 mars 2021**.

Översättning av Steven Cuzner.

Presentationer:

Bini Adamczak är författare och konstnär baserad i Berlin. I hennes arbete ägnar hon sig åt politisk teori, queer politik och revolutionsteori.

Aleksei Borisionok är curator, skribent och organisatör bosatt i Minsk och Wien. Han är medlem konstnärgruppen Problem Collective och konstkollektivet Work Hard! Play Hard!. Hans texter har bland annat publicerats i Partisan, L'Internationale Online, Moscow Art Magazine, Springerin, Hjärnstorm, Paletten, and syg.ma. Hans pågående forskning fokuserar på post-socialismens temporaliteter.

Sezgin Boynik är skribent och oberoende forskare verksam i Helsingfors. Han är grundare och redaktör för Rab-Rab Press.

Emelie Conrad är utbildad konstvetare och har under våren praktiserat vid Mint konsthall.

Steven Cuzner är ena halvan av radio-fanzinet SLUTET. Jobbar som vikarie i skola och vård. Konstnär, musiker, textförfattare och översättare.

Jonas Enander är fysiker, skribent och redaktör för nyöversättningen på svenska av Karl Marx Kapitalet.

Athena Farrokhzad är poet och kommunist.

Andria Nyberg Forshage är teoretiker och poet. Hon/de ingår i redaktionen för Paletten och har tidigare publicerat poesi bla i Datableed magazine, föreläst vid internationella forskningskonferenser i transstudier, posthumaniora och queera dödsstudier, samt arbetat med publika program för Statens konstråd. Initiativtagare, i samarbete med konstnären Vincent Duraud, till utställningen /last sunset for today/ (Stockholm 2020).

Maya Nagano Holm är skribent, curator och mastersstudent i konstvetenskap vid Södertörns högskola.

Ingela Johansson är konstnär bosatt och verksam i Stockholm. Allt sedan 2010 har Ingela Johansson undersökt Den Stora Gruvarbetarstrejken 1969–70 och dess relation till den allmänna radikaliseringsen av det kulturella landskapet med flera utställningar, vittnesseminarier och en publikation. Iris Smeds deltar i 2020 års upplaga av Luleåbiennalen med verket Silvertunga, den stora gruvstrejken 1969–70, 2020.

Aron Kullander-Östling är grafisk formgivare. Tillsammans med formgivaren och illustratören Stina Löfgren är han ansvarig för Luleå-biennalens grafiska form.

Karl Lydén är kritiker och doktorand i filosofi, skriver en avhandling om kritik, sanningssägande och subjektivitet i Michel Foucaults sena tänkande. Bosatt i Stockholm, grundare och redaktör för Found Review.

Michele Masucci är konstnär, forskare och skribent.

Katarina Pirak Sikku är konstnär verksam i Jähkämähkke. Katarina har genom olika medel metodiskt undersökt det svenska rasbiologiska arvet och underströmmar av personlig och kollektiv sorg som påverkat den samiska självkänslan. Vid Centrum för genusvetenskap vid Uppsala universitet har Pirak Sikku bedrivit forskningsprojektet Att ge mitt perspektiv – Rasbiologernas spår i det samiska folkhemmet.

Iris Smeds är konstnär verksam i Stockholm. Hon arbetar med uppfattningen av sig själv som en vara och underhållningsenhet. Smeds projekt tar ofta formen som installationer, videoverk och performances. Iris Smeds deltar i 2020 års upplaga av Luleåbiennalen med verket 0-9 Bye (a bugs life).

Ruth Åkerman (1927–2018).

Lulu-journalen

Lulu är hur Luleå benämndes i skrift första gången **1397**, ett namn med samiskt ursprung som kan uttydas "östligt vatten". Det har fått ge namnet till Luleåbiennalens journal vars första nummer gavs ut i samband med Luleåbiennalen **2018**. I fyra nummer ges läsarna genom text, bild och lm olika ingångar till biennalens tematik kring realismens giltighet idag. Lulu-journalen görs av biennalens konstnärliga ledare och inbjudna gästredaktörer. Tidningen publiceras på biennalens hemsida och går att ladda ner för utskrift.

Kolofon

Lulu-journalen Nr. **9**:
"För en svag realism"
Februari, Luleåbiennalen **2021**
ISSN: **2003-1254**

Redaktör:
Michele Masucci
Formgivare:
Aron Kullander-Östling & Stina Löfgren

Bini Adamczaks text *Revolutionens genus* är hämtad från tyska boken *Relational Revolutions – 1917, 1968 and Revolutions to Come*, Berlin: Suhrkamp verlag, **2017**. Översättning av Jonas Enander.

Sezgin Boyniks text *En kort Historia av Marxistisk Språkfilosofi* är hämtad ur förordet till *Coiled Verbal Spring Devices of Lenings Language* Helsingfors: Rab-Rab press, **2018**. Översättning av Steven Cuzner.

Transkribering och redigering av intervjun med Isis Smeds av Maya Nagano Holm. Översättningen till engelska av Emelie Conrad.

Dikten *Slå tillbaka* av Athena Farrokhzad är tidigare publicerad i boken *I rörelse*, Stockholm: Albert Bonniers Förlag, **2019**.

Dikten *Porträttssession* av Andria Nyberg Forshage från november **2020** är översatt av Michele Masucci från engelska.

Fragmenten ur Ruth Åkermans dagbok. Publicerat med tillstånd från Karl Sjölund.

Tack till teamet bakom Luleåbiennalen **2020**:
Asrin Haidari, Emily Fahlén, Karin Bähler Lavér och formgivare Aron Kullander-Östling.